

SLIKE, KI SE BODO SE PONOVILE! Silna beda, ki jo je povzročila minula svetovna vojna, ni še niti zdalec pozabljena, a že se pripravljamo na novo. V Egiptu, v ostalih delih Afrike, v Aziji — povsod smo morali po zrusevanju mest in zgradb pomagati tistim, kolikor jih je ostalo. To stane. Slika izgleda človekoljubna, toda ni. Čemu se ne bi dežele raje zavele graditi kar jim je bilo porušena namesto da se pripravljajo v nova, še večja pokolja?

Titova Jugoslavija potiskana med dva ognja in v izolacijo

Kominform v boju proti KSJ noče odnehati. — Tudi bivši kralj se umešal v intrige. — Vesti iz Rima vse črno pobarvane. — Beograd se ne vzemirja.

Iz zadnjih števil glasila Kominforma je razvidno, da je Tito s svojimi tovariši še vedno na črni listi. Glasilo ruske komunistične stranke, "Pravda" v Moskvi, dostikrat udari po njemu. In "Pravda" piše tako kot ji narekuje politburo.

Tito noče na spokorniško pot Jugoslovanska komunistična stranka s Titom in Kardeljem ter Rankovićem na čelu je bila prva leta v časopisju komunističnih strank po svetu najbolj proslavljena. Toda dogodilo se je — še vedno iz nepojasnjenih vzrokov — da se je Moskvi Tito zameril in Kominform, katerega je pomagal ustanoviti, je udaril po njemu.

Toda namesto da bi Tito stopil na spokorniško stezo, kot je običaj v komunističnih strankah, se je uprl. Dejal je, da kar sovjetska vlada z njenim politbirom od njega zahteva, ni bilo izdajstvo nad njegovo petletko. Rusija da baje hoče, naj bi Jugoslavija postala nekaka "kolonijalna" država, se udingala agrikulturni ter ostala v industrialnem zastoj. Tega mi ne bomo dovolili, je rekel v skupščini in množice so mu plaskale.

A ob enem je vedno držal oljnikovo vejico sprave, toda ne na način, da se bi moral poznati, ampak da bi šel v sporazum s svojimi kritiki le častno — in pod nobenimi pogoji — je dejal, ne bi priznal svojih grehov — zato ne — je poudaril — ker jih nima.

Njemu je v prvi vrsti za blagostanje Jugoslavije in samo s tega stališča je bil in je še pri volji sodelovati z ostalimi državami sovjetskega bloka.

Odgovor negativen
Na vse te njegove ponudbe pa

Ali vam je naročnina potekla ...?

Tekoča številka Proletarca je

2157

Ako je številka tik VASEGA imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročnina potekla za toliko tednov kolikor je številka v vašem oklepaju nižja od gornje. Prosimo, obnovite jo!

Prihranite nam s tem pri delu in na poštnini!

RAZMERJE OBOROŽENIH SIL ZAPADA V PRIMERI SIL VZHODNEGA BLOKA

Države sedaj ustanovljenega atlantskega pakta se ponašajo, da so sila, kakršne še ni bila v zgodovini sveta — in sicer vsled svoje industrializacije, prvenstva v kemiji, agrikulturni in sploh na vseh drugih poljih — predvsem pa še posebno v militaristični vedi.

Atlantskemu paktu načeljujejo Zed. države. Druge članice te zveze so Velika Britanija, Francija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Norveška, Kanada, Italija, Danska, Portugalska in Island. Skupno znaša njihova kopna armada 3,750,000 mož.

K tej zvezi bodo v kratkem pritegnjene še Španija, Turčija in Grčija. S temi deželami vred znaša kopna armada zapadnega bloka skupno 4,993,000 mož.

Vzhodni ali sovjetski blok vključuje Sovjetsko unijo, ki je vodilna njegova sila, in poleg nje Čehoslovaška, Poljsko, Bolgarijo, Romunijo, Madžarsko in Albanijo. Te imajo skupno 4,940,000 mož kopne armade.

Prednost vzhodnega bloka je v tem, da je na eni celini, torej ves na enem teritoriju, dočim je zapadni blok raztresen širom sveta.

Toda zapadni blok ima ugodnost v tem, da obkrožuje s svojimi bazami ves vzhodni blok; drugič, da obvladuje vsa morja, ker ima mogočno mornarico in letalstvo. Sovjetski blok ima sedaj premoč le v Črnem in v Baltičkem morju. Toda izhod ali pa vhod vanj mu zapirajo v Baltičsko morje lahko škandinavske dežele, v Črno morje pa Turčija.

Sovjetska unija nima na Atlantiku nobene primerne trgovske ali pa vojne luke, dasi si je želela eno zgraditi na severu Norveške. A od kar je Norveška pristopila v atlantski pakt, bodo na Norveškem zavladali ameriški tehniki in zgradili bodo v nji baze za ameriško bojno silo.

V letalstvu — tako trdijo večaki vojnih sil atlantskega bloka, predjačijo Zed. države in na drugem mestu Anglija ter njeni dominjoni. Splošno mnenje je, da je sovjetsko bojno letalstvo zgolj obrambnega, ne pa ofenzivnega značaja. Ameriška bojna avijatika pa je prirejena za invazije. To je naravno, ker Amerika ni v nevarnosti, da jo bi kdo napadel, ker nihče ne more do nje. Saj niti Hitler ni mogel, ki je imel prvovrstno letalstvo, rakete, najboljše podmornice in pa močan propagandni aparat.

Ako pride do vojne, bi mogla Rusija v Zapadno Evropo le preko Poljske, Nemčije, Čehoslovaške, Romunije in Madžarske. Na bližnjem vzhodu lahko udari v Iran in v Turčijo ter dalje v dežele, ki so pod kontrolo anglo-ameriškega oljnega kartela.

Jugoslavija je iz te kombinacije obeh taborov izpuščena. Sovjetski blok je ob kovanju svoje zveze ni hotel niti povabiti, k zapadnemu bloku, s katerim se krega še bolj kakor Moskva, pa tudi ne more iti. Presenečenja se sicer še lahko dogode, kakor so se (Konec na 4. strani.)

Novih hiš veliko neprodanih, ker ni kupcev z denarjem

Iz nedavno zbranih podatkov o neprodanih novih hišah v 46 ameriških mestih je razvidno, da jih stoji nad 15,000 že na mesece praznih, ker potencialni kupci nimajo denarja in ne kredita.

Brez začetne glavnice zakonski pari, ki si bi radi te hiše kupili, ne dobe posojila ne pri vladi in ne v privatnih zavodih. Kajti zelo pogosto se že dogaja, da morajo kontraktorji in real estate firme jemati hiše nazaj, ker kupci ne zmagujejo obrovov, in ne zmagujejo jih zato, ker so plačali ob času ko so hišo kupili prav malo na glavnico, drugo je bil dolg. Potem so kupili še pohištvo in drugo opremo na obroke, ne da bi vnaprej izračunali, da tolikšno vsoto mesečnih obrokov ne bodo zmogli.

Isti podatki pravijo, da omenjenih 15,000 novih hiš ni nobena izpoda \$9,500.

Biro za delavske statistike poroča, da je bilo lani zgrajenih 926,000 novih stanovanjskih hiš. Vseh stanovanjskih hiš v Zed. državah je glasom iste statistike 37 milijonov. Poročilo dalje izjavlja, da si večina ljudi, ki bi radi nova stanovanja, hiš s ceno nad \$9,000 ne more kupiti, takoj pa so razprodane ceneje stanovanjske hišice, čim so pod stropo.

En vzrok zmanjševanja zahtev po dražjih stanovanjskih hišah je sedanja ekonomska negotovost. Veliko delavcev je bilo odslovljenih, mnogi delajo skrajšan delavnik in ob enem so prospektivni kupci novih hiš izprevideli težave, ki jih imajo njihovi prijatelji. Ako dela za zaslužek samo eden v družini, plačuje pa vse na obroke, zaide v nepremagljive težave. Stanovanj ljudem torej še vedno manjka, denarja pa še bolj.

Brezposelnost v Clevelandu

V velikem industrialnem mestu Clevelandu je število brezposelnih v marcu naraslo na 50,000 in poročajo, da se vsled odslovlitev še vedno viša.

Blagajna brezposelnostne podpore zelo zaposlena

V Illinoisu je meseca marca prejela brezposelnostno podporo nad 160,000 delavcev, izmed njih več ko 90,000 iz Chicaga in okolice.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Kardinal Spellman v New Yorku pravi, da je ponosen, ker je stavko grobarjev na pokopališču Kalvarija tako uspešno razbil. Prvič v zgodovini te dežele se je dogodilo, da je najvišji cerkveni poglavar v Zed. državah šel tako odkrito v stavkokaštvo. Grobarji, ki so zahtevali skrajšanje delavnika s šest na pet dni in za delo ob sobotah pa čas in pol medze, so bili primorani vsled kardinalovega umešavanja izstopiti iz unije CIO, si organizirati nov lokal ter ga pridružiti k AFL. Dosegli so ob enem 8c na uro zvišanja mezde in se podali kardinalu v velikem ponižanju. Skoro vsi grobarji na omenjenem newyorškem pokopališču so katoličani. Drugih ne najemajo. A vzlic temu so bili obdolenjeni, da so pod "komunističnim vplivom".

Philip Murray je prav gotovo toliko goreč katoličan kot je kardinal Spellman. Toda se mu ni upal ugovarjati. Niti ne odobrova kake posamezne unije CIO, razen onih par, ki so še pod takozvanim levičarskim vodstvom. Ni čudno, da je CIO postal tako konservativen. Namesto da bi v politiki vodil delavsko taktiko, se je udingal Trumanu in njegovi stranki. Napadal je lani Wallacea in progresivno stranko — sedaj pa niti obžalovati noče svoje zmote. Wallace je govoril za ljudske koristi, Truman je demagogiral, njegova stranka je imela "fake" platformo, natrpano z obljubami — in sedaj je šlo vse po vodi. A vzlic temu se Philip Murray še vedno raje družil z ljudmi kot je Spellman, ki unije in stavke unij razbija s semeniščni-

ki — namesto s takimi pridatelji unij, kot je Wallace. Niti Norman Thomas mu ni po volji. Zato pa CIO bitke sedaj izgublja ne več po krivdi kakih "komunistov" ampak vsled svoje konservativnosti in pa vsled bojazni voditeljev, da se jih ne bi označevalo za komuniste. Ker prihaja kriza — "recesija" ali kakor je že kdo hoče označiti, bo borba unij vedno bolj težavna. Lahko se bi ti voditelji spomnili, kako se je unijam začelo goditi po prvi svetovni vojni. Nazadovale so in nekatere čisto propadle. Toda izgleda, da kakor ameriški diplomati, se tudi unijski voditelji ne brigajo za izkušnje svojih prednikov. Delajo po svoje in na svojo roko kar se jim zljubi.

Chicago Tribune priporoča v svojem editorialu kongresu, naj sprejme v novi delavski zakon določbo, ki bi uniji premozarjev (UMW) prepovedala sklepati pogodbo z vsemi družbami ob enem. Ako se bi to res izvršilo — zbogom UMW! In ker bi taka določba potem legalistično veljala za vse unije, bi bilo tudi po njih. Verjetno je, da se bo unijam pod sedanjim "bi-partizanskim" kongresom godilo še slabše kakor pa se jim je v prejšnjem republikanskem kongresu.

V kongresnem odsledu za ekonomske zadeve je dr. Townsend predlagal ustanovitev penzijskega sklada, v katerega bi prispeval vsakdo — posameznik ali pa korporacija — 3% od svojih dohodkov pred odbitkom stroškov. Že to, da so ga pustili pred odsek, je značilno. A penzij po dr. Townsendedem načrta še dolgo ne bo.

Nekaj o naših stvareh

V tej številki na 2. strani je ponatis pisma razpečevalcem Ameriškega družinskega koledarja. Na isti strani je članek o delavskih internacionalah — od početka do danes.

Anton Shular piše o našem pokojnem prijatelju Franku Juggu, ki je preminul v Mineralu v Kansasu.

V tej številki je dalje kratek nekrolog o pokojni Josephini Močnik, ki je bila v Clevelandu vzor aktivnosti v naprednih vrstah. Bila je prijateljica in podpornica Proletarca in sploh je pomagala kjer je mogla. Pogrešali jo bomo.

Ta petek se vrši v SDC v Chicagu redna, a zelo važna seja kluba št. 1 JSZ.

"Big" Tony iz Oaklanda je še vedno naš stari veseljak in optimist. Dopis ima v tej številki.

Čitajte tudi članek o boju zaradi izjav Kominforma na Svobodnem tržaškem ozemlju.

Iz New Yorka piše Anna P. Krasna o njihovih akcijah v pomoč otrokom v Jugoslaviji.

V nedeljo 27. marca bodo imeli v Detroitu prireditev, na kateri bo veliko raznovrstnega sporeda. Prebitek gre v pomoč jetičnim v Sloveniji. Spored režira Anton Fatur.

Čitajte v tej številki članke o atlantskem paktu, da se iz naših mnenj povečite, dali je pakt v resnici res bil sklenjen za obvarovanje miru, ali za vojno.

V eni prejšnjih številki smo omenili pismo Jožeta Mentona iz Detroita. V njemu pravi med drugim:

"Glede ohranitve Proletarca v tej draginjski krizi bi bila po mojem mnenju edina pot, da bi list v isti obliki in z enako naročnino izhajal vsak drugi teden, ali dvakrat mesečno. Tako bi se razbremenilo urednika in drugo osebo pri listu, da bi lahko posvetil več časa akcijam in pa urejanju Koledarja. In list pa bi pri-natal bolj izbrano čtivo.

"Naročniki Proletarca so večinoma ljudje, ki razumejo današnjo situacijo in bodo raje pogrešali eno tedensko številko kot pa da bi vedno prispevali v tiskovni sklad. Ako se razmere izboljšajo (kar izgleda sedaj dvomljivo), bi Proletarec spet postal tednik."

Tako meni Jože Menton. Svoje nasvete o tem je zelo stvarno izrazil pred nekaj tedni Anton Debevec iz Sheboygana.

Vsekakor pa moramo Proletarca ohraniti, bodisi s kakršnokoli preosnovno, kajti izdatkov pri tej draginji v tiskarni, na polti in druge zvišane stroške s sedanjimi dohodki ne bi mogli zmagovati. Želimo, da se k temu oglasijo tudi drugi — katerim je za obstoj tega lista.

Položaj premogarjev spet v negotovosti

Minule tedne je bilo spet veliko krika proti uniji premogarjev (UMW) in še več pa proti njenemu predsedniku Johnu L. Lewisu, ker je pozval delavce iz rogov mehkega in trdega premoga na dvotedensko počitnice. Eni so te počitnice označili za stavko, drugi spet, da ima Lewis z njimi namen protektirati svojem članstvu v korist premogovniško industrijo.

Zaloga premoga so se namreč zelo nakupile in premogarji bi morali v mnogih krajih spet le na kak dvodnevni ših na teden, marsikak roj pa bi morda družbe začasno zaprle. Lahko bi padle tudi cene premogu in če bi se to zgodilo v veliki meri širom dežele, bi bile ogrožane v premogovni industriji sedanje mezde in posebno v južnih državah pa tudi unija, ker če družba rove zapre za mesec ali dva — potem pa se odloči najemati delavce pod firmo odprte delavnice, bi se ta močna unijska zveza začela spet krčiti kot se je med in po prvi svetovni vojni, ko je v dolgotrajni krizi padla že skoraj na ničlo.

Kaj so bili resnični Lewisovi motivi za oklicanje "počitnic", ve najboljši on ter njegovi zaupniki. Kritiki, ki ta njegov korak napadajo, pravijo, da bodo premogarji v teh dveh tednih ne-

prostovoljnih in naplačenih po-četnic ob kakih \$35,000,000 za služka. To je udarec — a drugi tolmačijo, da bi bili premogarji ob to vsoto vseeno — le zanjena še slabši način. Sedaj so bili pozvani na počitnice vsi premogarji, razen v zapadnih državah. V dveh tednih se porabi v tej deželi veliko premoga in tolmačijo, da bo ta način imel Lewis vsled zmanjšanih zalog črnega kuriva laglje stališče kakor pa bi bile zaloge več kot prenapolnjene, ko se bo unija UMW pogajala z družbami za nov kontrakt.

Dalje tolmačijo, da je Lewis proglasil v marcu dva tedna po-čitnice za premogarje tudi v protest proti Juliusu Krugu, ki je v Trumanovem kabinetu tajnik departamenta notranjih zadev. In pa v protest proti imenovanju dr. Boyda za ravnatelja rudniškega biroja (United States Bureau of Mines). O njemu pravi, da nima potrebnih sposobnosti. A Lewisu odgovarjajo, da jih je imel prejšnji direktor dr. Robert R. Sayres še manj, toda ker je bil Lewisov človek, je Lewis "oddajal" službe v tem biroju in teh ni malo. Vrh tega so dobro plačane.

Kadar se kak politik Lewisu zameri, mu ne odpusti, neglede koliko je storil za UMW. Tako

npr. si je unija premogarjev pomagala iz svojega padeča šele pod Rooseveltom in z njegovo pomočjo. Lewis je Rooseveltovo dinamičnost pridno uporabil in tako je premogarska unija šla mahoma navzgor — sploh si je pomagala kvišku hitreje kot katerakoli druga.

Tudi omenjeni tajnik Krug je pomagal Lewisu v njegovem boju za izvojevanje penzije premogarjem, davek zanjo pa je naložen določeno vsoto na vsako tono prodanega premoga. Vzelo je mnogo naporov, predno je unija uspela. Tudi stavko je imela in naložene so ji bile na zveznem sodišču težke globe.

V tem boju je operatorjem pomagal proti Lewisu predsednik Truman, s izjavo, da mora stavka nehati iz razloga, ker ako se bi nadaljevala, bi ogrožala ljudsko varnost ter državne interese.

Sicer bi bilo boljše, ako se bi uvedla zadostna državna pokojnina, da je bi bili deležni tudi tisti premogarji, ki so vložili vsa svoja zdrava leta v rove, a so bili odpuščeni, ali pa so morali vsled zdravja prenehati z delom pred datumom, kateri je na podlagi sedanje unijske pogodbe bil določen za plačevanje pokojnine. Tako so obno naši stari pre-

mogarji v Kansasu, kot je že poročal Anton Shular, ker so bili ob delo predno je prišla določba o pokojninah strah rudarjev v veljavo. Takih slučajev je mnogo tudi v Ohio, Indijani in sploh v vsaki državi, kjer so premogovniki bili še pred leti izčrpani in delavci pa bili vrženi na cesto.

Sedanje počitnice premogarjev so imele tudi še en drug pomen: proglašene so bile za svečanost v spomin rudarjem, ki so bili ubiti ali pa pohabljeni pri delu v rovih.

Vzrok zmanjševanja zahtev po ameriškem premogu je med drugim, da ameriška industrija ni več v tako polnem zamahu kakor je bila med vojno in tik po vojni; dalje, da železnice nadomeščajo s premogom kurjene lokomotive z dieselnimi električnimi lokomotivami, ki so kurjene na olje, in znižan je izvoz ameriškega premoga v Evropo. In bo še bolj, ker se produkcija v rovih v Angliji, v Franciji in posebno v nemškem porurju naglo veča.

Tak je torej položaj v premogovniški industriji v tej deželi. Vodstvu unije mora biti na tem, da preprečuje posledice, kakršne so nastale v nji po prvi svetovni vojni.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Clarence Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROckwell 2-2864

Platforme demokratske in republikanske stranke niso še nikoli nič pomenile.

Kaj vse so nam obetali lanskega novembra! Obe stari stranki sta imeli liberalno "platformo" in Truman pa še posebno, v strahu za glasove pred Henryjem Wallaceom.

Cim so bile volitve končane, je šel Truman takoj na počitnice, enako vsi drugi prvaki njegove stranke in isto so storili "utrufeni" republikanci z Deweyjem na čelu.

Leto je bilo končano, novi zvezni kongres se je sešel in vse kar je dozdaj storil je bilo to, da je povišal Trumanu plačo za okrog \$100,000 na leto, sebi pa so jo poslanci in senatorji zvišali že prej in si priložilo dodali tudi za posebne stroške.

Obljubljane civilne pravice, ki bi bile jamčene vsem državljanom, neglede na polit ali vero, so padle v vodo kakor še po vsakih volitvah. Republikanci, ki so se zanje še celo bolj drli kakor pa Trumanovi ljudje, so potegnili z demokrati iz južnih držav, a tudi Trumanovi demokrati so se za uveljavljanje omenjene točke v svoji platformi tako klavrno potegovali, kot da jim je vseeno kako bo izgledalo. Predsednik pa se je solnčil v Key Westu v Floridi in ko so ga reporterji slikali z balonskega zračnega letala — njega in njegovo družbo — jim je slike Trumanov tajnik Ross uničil. Iz tega je nastala govornica, da bi bile tiste slike zelo zanimive, ako bi kdaj zagledale "luč sveta".

Predsednik Truman bi bil kajne lahko počival v Washingtonu, tu pa tam pa pritisnil na svoje ljudi, in na republikance ter diskreditiral, da obljuba dolg dela — torej jo je treba izpuniti. Pa je le nekoliko zagodrnjal, ko so ga reporterji vprašali o tem, a ker on ni Roosevelt, ki se je potegnil za vsako stvar z vso svojo umsko silo, ako je v kak svoji načrt veroval, bo torej Trumanov "fair deal" le fraza, ki je ostala od lanske kampanje.

Velike reve pa so tisti voditelji unij, ki so zapravili stotisoče delavskega denarja v agitaciji za izvolitev Trumana in poslancev ter senatorjev njegove stranke, sedaj so pa na cedilu. Takoj po volitvah so pripovedovali, kako zelo je bil obsojen zadnji kongres, v katerem so imeli republikanci večino, in kako je ljudstvo v volitvah zahtevalo takojšnjo odpravo protinujniške postavbe (Taft-Hartley act), kako je za nadaljevanje stanovske kontrole itd.

Sedaj vidijo pred svojimi očmi, da so se opijanili demokratske zmage — namreč vidijo le, ako so se streznili. Če pa se še niso, bodo kar v naprej metali članski denar v kampanjah za kandidate, ki so "delavski prijatelji" en mesec ali dva pred volitvami, po zmagi pa spet služijo privatnim interesom.

Zveze in pakti — za mir, ali za vojno?

Pred desetimi leti (1938) je bil na sestanku s Hitlerjem angleški premier Neville Chamberlain in ko se je vrnil iz Monakovega, je Angliji sporočil: "Podpisali smo pakt, ki nam zagotavlja mir v 'našem času'."

Leto pozneje je nastala druga svetovna vojna. L. 1939 je podpisal pakt 20-letnega prijateljstva in mirnega sožitja Hitler z Molotovom — namreč z vso sovjetsko vlado. Dve leti pozneje je Hitler v to "prijateljsko" državo vprizoril največjo in najsilnejšo invazijo v svoji karieri. V vsej zgodovini sveta ni bilo večje in mogočnejše.

Predsednik Wilson je na "mirovni" konferenci v Versaju koval vse sorte pakte za mir. Odločevali pa so militaristi in imperialisti in tako skovali take mirovne pogodbe, ki so postale gnezdo za gojitve druge svetovne vojne.

Za njim je predsednik Roosevelt zasnoval novo mednarodno organizacijo — zvana Združeni narodi — in bil je prepričan, da se ma bo načrt obnesel dočim se Wilson ni.

Za ta načrt se je navdušil tudi pokojni Wendell Willkie. Bil je leta 1940 kandidat republikanske stranke za predsednika Zed. držav in po porazu pa se je še bolj navdušil za Rooseveltov program, šel na potovanje po svetu, vstevši po sovjetskih krajih in napisal knjigo o enem svetu. Slične ture je podvzel Henry Wallace.

Namesto enega sveta smo dobili sedaj z atlantskim paktom dva.

Prosto po Lincolnu povedano — svet, razdeljen na dvoje, oba dela naperjena drug proti drugemu, ne more obstojati.

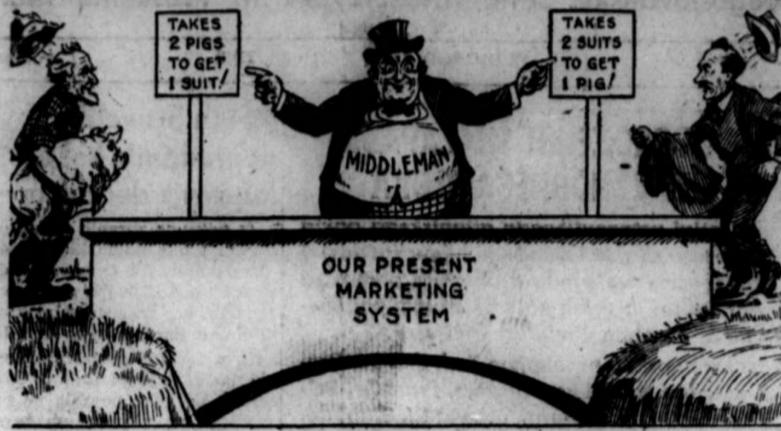
In res ne more. A nameste da bi iskali pot v en svet, ki je v sedanjih tehnični znanosti postal silno majhen, se ga bolj in bolj deli v sovražne si tabore.

Imamo Marshallov plan, ki je zamišljen s stališča borbe proti drugemu (sovjetskemu) taboru. Nato smo dobili zvezo zapadnoevropskih držav z Anglijo na čelu. Pet vlad je zastopanih v nji: Velika Britanija, Francija, Belgija, Nizozemska in Luksemburška. Njihovi ministri zunanjih zadev so imeli v Londonu dolgo tajno konferenco, o kateri je v glavnem znan le sklep, ne pa razne skrivne določbe. Javen sklep je, da si teh pet držav svojo oboroženo moč organizira vso po enem modelu. V vseh armadah in mornaricah naj bodo vežbanja enaka, orožje enako in šim bi potreba nanese, pridejo vse pod enotno poveljstvo. Ta določba je bila sprejeta že prej.

Te države imajo v načrtu zgraditi mogočno armado — toda z ameriški pomočjo. Zed. države naj dajo v ta namen najmanj dve milijardi dolarjev, deloma v obliki orožja in municije, deloma v gotovini, s katero bodo te zapadnoevropske zaveznice lahko svoje municijske tovarne obratovale na ameriške stroške.

Naša vlada jim je vso to zaželjeno pomoč že obljubila dolgo prej predno se je pričela njihova tajna konferenca v Londonu.

THE MAN WHO MONOPOLIZES THE BRIDGE

Frank Zaitz:

Po 85 Letih Prve Mednarodne Delavske Svetovne Zveze

Početek modernega delavskega gibanja ne sega niti stoletje nazaj. Razbrstelo se je šele pred dobrimi osem desetletji — nastajalo je, se dvigalo in v medsebojnih preprih znova propadalo.

Ter vstalo pod eno ali drugo firmo v raznih deželah z novim zamahom. V drugih pa je bilo potlačeno in se je moglo komaj le še podtalno vzdrževati.

V jeseni 1. 1864 je bila na konferenci v Sent Martins-Holle ustanovljena prva delavska internacionala pod imenom "Mednarodna delavska družba". Svoj sedež je imela v Londonu. V njenem času generalnem svetu, ki se je zbral na posvetovanje dne 5. oktobra imenovanega leta, je bilo 31 Angležev, 10 Nemcev, 9 Francozov, 6 Italijanov, 2 Švicarja in 2 Poljaka skupaj 60 članov. Karl Marx je bil duša gibanja za organiziranje prve delavske internacionalne.

Na prvi konferenci so udeleženci zbrali nekaj nad \$20 za začetne stroške. V prvem letu se je nabralo za pokritje njenih izdatkov in za njeno propagando približno \$140. (Takrat je bila nakupna moč dolarja sicer najmanj trikrat višja kakor danes, a vzlic temu se je pričelo mednarodno delavsko gibanje — kar se denarja tče, z malenkostno vsoto.)

Prva internacionala se je morala boriti ne le z vladajočimi reakcionarimi silami, ampak je

naletela na nepremagljive težave tudi med delavstvom samim, in 1. 1876, po dvanajstih letih obstoja, je razpadla.

Največe boje je imela s takratnimi ekstremisti (anarhisti in sindikalisti) pod vodstvom Bakunina in drugih. Ti notranji boji in ponesrečeni ter nepremišljeni eksperimenti nji pridruženih skupin so jo izčrpali in ji ugonobili njeno življensko silo. Anarhistična Internacionala je pod Bakuninovi vodstvom trajala od 1. 1872 do 1. 1889 ni bilo Internacionala, dasi so bili narejeni mnogi poskusi, da se jo ustanovi.

Prva Internacionala je izvršila važno zgodovinsko funkcijo — ustvarila je temelj mednarodni delavski organizaciji in pripravila tla za ustanovitev nove, popolnejše Internacionala.

Druga Internacionala.

Druga Internacionala je bila ustanovljena 1. 1889, ki se je razvila v mogočno mednarodno enoto. Kakor v prvi, so se tudi v tej pojavljali mnogi notranji boji med skupinami nasprotujočih si tendenc, posebno glede taktike. Svoje kongrese je obravnavala vsaka tri leta do 1. 1914. Pripravljala se je, da 1. 1914 praznuje s velikimi manifestacijami petdesetletnico ustanovitve prve Internacionala, in ob enem bi imela imenovanega leta na Dunaju svoj kongres; izbruh prve svetovne vojne ga je onemogočil.

Ko je bila končana, so podali izjavo, v kateri prisegajo, da so zborovali in sklepali v interesu miru. Mir pa je mogoč le — so rekli, ako si pripravljene, da ga braniš. Torej pripravljeni na vojno.

Uradno besedilo atlantske pakta je bilo objavljeno 18. marca. Državni tajnik Dean Acheson je istega dne po radiu vsemu svetu izjavil, da edini namen te atlantske vojaške zveze je zavarovati mir. Mir kajpada z našo in zavezniško bojno silo.

Enako oziroma slično izjavo je podal v angleškem parlamentu Ernest Bevin. Razlagal je, da se za mir svet ne more zanašati na organizacijo Združenih narodov, kakor se ni mogel na pokojno ligo narodov. Torej velja le vojaško združenje tistih držav, ki imajo enake interese in sorodno ideologijo, da se tako zavarujejo proti nasprotni zvezi ter njeni ideologiji.

Ako bi se šlo zapadnemu bloku za mir, ne bi na tako smešen način odbili Stalinove ponudbe za sestane s Trumanom.

Zapadnemu bloku se gre za ohranitev kapitalizma in sovjetskemu pa raširiti svojo ideologijo — namreč ustanoviti komunistične vlade, ali saj take vlade, ki ne bodo cikalve v Washington temveč v Moskvo.

Atlantski pakt je predvsem delo ameriških in angleških vojnih poveljnikov. Civilni diplomati so sestavili le razne legalistične točke — a generali in admirali pa govore med štirimi stenami — ne za mir pač pa kako zmagati v vojni.

Militaristi so že iz svojih sol naučeni misliti neprestano na vojno in kako zmagati v nji. Vnanja politika, ki bi stremela ustvariti po svetu zaupanje in drug drugega ter ustvarjati vzajemnost — to bi res bila politika za mir, toda generali in admirali je ne poznajo. Oni mislijo v vojnih terminih, brodarji po zemljevidih v iskanju strateških točk in zahtevajo od svojih vlad vedno večje izdatke za oboroževanje in za splošno pripravljenost na vojno.

Neki visok ameriški vrhovni poveljnik je časnikarjem v pri-

Med vojno so se vršile socialistične konference in več mednarodnih sestankov, ali vojni toki so se zajedli v mednarodno delavsko gibanje tako zelo, da so mu vzeli odporno moč. Vodilna stranka v drugi Internacionala je bila nemška, kajti pred vojno je bil nemški proletarijat strokovno in politično najbolje organiziran. Imel je mnogo velikih listov ter revij. Prednjačil je v socialistični literaturi. Imel je številne znanstvenike in teoretike, ki so izpopolnjevali celoto. Po medvojnih in povojnih krizah je nemško delavsko gibanje zopet postalo v mednarodnem gibanju jako vplivno. Poskus levitarjev bil neuspešen

Po vojni oziroma že med vojno, je vodstvo ostankov druge Internacionala prešlo v roke angleške delavske stranke — stranke socialistične levece pa so bile združene v "Delovni uniji socialističnih strank" s sedežem na Dunaju. Nekatere socialistične stranke so bile tedaj izven vsake internacionala.

Delavska in Socialistična Internacionala.

Delavska in socialistična internacionala (Labor and Socialist International) je bila ustanovljena meseca maja 1923 na kongresu v Hamburgu, Nemčija. Udeležili so se ga zastopniki strank prejšnje druge internacionala, Dunajske delovne zajednice socialističnih strank, zastopniki strank, ki so bile dotedaj izven

vatnem intervjuju dejal, da nas bi Rusija ne mogla napasti tudi ako bi hotela. Ta general je navzočim časnikarjem zabičil, da njegovega imena ne smejo rabiti v listih in ne v radiu. A zagotovil jim je, da po njegovem mnenju Rusija Zed. držav ne more napasti, ker nima za to potrebne mornarice in ne drugih pripomočkov.

Zed. države pa Sovjetsko unijo lahko napadejo, ker imajo baze vseokrog nje.

Naravno, da v Moskvi to neprenehoma ugotavljajo in pri tem vodijo propagando proti zapadnim silam. Dolže jih, da hočejo vojno dočim so njihova ljudstva za mir.

Iz zgodovine točno vemo, da vojne zveze — pa naj bodo na eni ali drugi strani, niso nikoli sklepane v varstvo miru pač v interesu enega bloka v škodo drugemu. Razlika je le, da so ene obrambnega značaja, druge pa v namenu uveljaviti svojo voljo. V Moskvi so trdno prepričani, da je atlantski pakt nadaljevanje Trumanove doktrine in da je njegov drugi temeljni namen uveljaviti anglo-ameriško nadvlado nad svetom.

Vsekako — naj rečeta Bevin in Acheson, ter francoski Shuman kar hočejo — novo oboroževanje je v histeričnem zamahu, proračuni za "obrambo" se dvigajo v nadaljne milijarde in organizacija Združenih narodov pa to početje gleda in se spominja nesrečne smrti svoje prednice.

Sicer je še čas, da svet krene na pota miru. Toda v ta namen bi potreboval kakega Franklina D. Roosevelta, in pa Gandhije, Debe, Wilsona, poleg pa parlamente, v katerih bi prevladovali pristaši miru, ne pa zastopniki oljnih in raznih drugih monopolističnih interesov.

Morda pa se še dobi kdo, ki bo prižgal svetovno bakljo miru predno zagrne atomske bombe ...

PISMO RAZPEČEVALCEM IN NAROČNIKOM AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA

Iz našega urada smo poslali razpečevalcem Ameriškega družinskega koledarja sledeče pismo: Cenjeni:

Ameriški družinski koledar sedaj razpošiljamo. Nam je silno žal, da so nastale tolikšne zamude, a smo jih vam prerokovali v naprej čim smo izpredeli, da se nam naš prvotni načrt ne bo posrečil. Nismo dobili gradiva ob času ne od vseh tukajšnjih naših sodelavcev, ne iz starega kraja. Vrh tega smo imeli v upravnistvu v dobrih treh letih precej sprememb v osebju, in zastalo je delo tudi drugje.

V tiskarni se je uredniku delo jako povečalo zastran pomankanja slovenskih stavcev. Vsed tega mora urednik potrošiti po precej ur časa na teden več s potovanjem sem in tja in tako zastane razno drugo delo.

LETOŠNJI KOLEDAR JE BIL V TEH OKOLSCINAH PREUREJEN, da ni več koledar na način kakor prejšnji, temveč knjiga od prve strani pa do koledarskih mesecev, ki se pa priložni in končujo šele na koncu te knjige. Gotovo vam bo ta sprememba ugajala.

Gradivo je prvovrstno — o tem ni nobenega dvoma. Žal nam je, ker je ta zamuda napravila našim zastopnikom toliko nejevolje — a verjemite, da ga je tudi nam.

Zato namre sedaj še posebno apeliramo, da naj upoštevajo te naše težave ter nam pomagajo pri tem najvažnejšem delu — pri razprodaji te knjige.

Ameriški družinski koledar je zadnja napredna publikacija te vrste med ameriškiimi Slovenci. Od vas in od sodelavcev odvisi, ako jo še hočemo ularniti.

Bil bi udarec za našo napredno javnost, ako bi se to zgodilo. Zato upamo, da boste vzlic nejevolji pomagali in delo bo izvršeno tako, da bo v kurtst stvari, katero ta knjiga zaslopa.

Ako le mogoče, ko vam poslame izvode razprodaste — in ako jih bi še kaj potrebovali pišite ponje.

Iskrena hvala za sodelovanje in zanašamo se na vas, da boste vzlic vsem težkočam tudi letos izvršili to delo kakor ste ga še vselej doslej.

Za upravnistvo, CLARENCE ZAITZ
Za urednistvo in tajnistvo, FRANK ZAITZ

ene ali druge internacionala, zastopniki mednarodnih unij (amsterdamska strokovna Internacionala) in nekaj bratskih delegatov. Udeležili so se ga zastopniki trinstiridesetih strank iz trintridesetih držav. Stranke, pripadajoče delavski in socialistični Internacionali, so imele takrat nad sedem milijonov članov. Njen glavni stan je bil v Londonu; na Dunaju je imel podružni urad. Delavska socialistična Internacionala je dala pridruženim strankam mnogo več avtonomije kakor pa moskovska Internacionala, ki je zahtevala od pridruženih strank, da se ravnavo natančno po navodilih iz centralnega urada. Nekatere stranke v delavski socialistični internacionali so bile zelo zmerne v taktiki, medtem ko so bile druge ekstremne. Slednje je vodila dunajska skupina pod vodstvom dr. Adlerja.

Pred hamburškim kongresom 1. 1923 je dunajska Delovna unija socialističnih strank podvzela korake za ustanovitev skupne internacionala, ki bi vključevala tudi komunistično internacionala. Prišlo je sicer do konference med zastopniki vseh treh skupin (dunajske, londonske in moskovske), ki se vršila v Nemčiji, a do sporazuma ni prišlo.

Drugi kongres Delavske socialistične Internacionala se je vršil meseca avgusta 1. 1925 v Marseillesu, Francija. Ameriški socialistično stranko so zastopali na tem kongresu Morris Hillquit, V. L. Berger, James Maurer, Geo. E. Roewer in Jacob

Panken. Stranke, ki so se ga udeležile, so dobile pri volitvah v letu 1924 ali leto prej nad 25,000,000 glasov. V parlamentih štiriindvajsetih držav je bilo 1022 socialističnih poslancev. Nad tri sto dnevnikov in stotine tednikov, mesečnikov in revij je propagiralo socialistično misel in vzgajalo delavstvo v borbi proti obstoječemu ekonomskemu redu.

Kongres leta 1925 se je pečal z raznimi problemi, pred vsem z boji za izboljšanje delavskih razmer v raznih deželah, o mirovnih akcijah, s kolonijalnimi vprašanji, z obošajni na Balkanu, v Baltičkih deželah, na Kitajskem itd. Obsodil je fašizem in vsako drugo gibanje, ki stremi s silo in terorjem uveljaviti svojo moč. Izrekel se je za priznanje sovjetske Rusije in sklenil nadaljevati s bojem proti imperialističnim nakanam za izoliranje Rusije. Le Rusija, ki bo na enakovredni stopnji v mednarodni diplomaciji in sprejeta v družbo narodov, bo lahko Nadaljevanje na 4. strani

Tole mi ne gre v glavo?

Generalni tajnik Združenih narodov Trygve Lie je obljubil katoličkim deželam, da bo njegova organizacija (ZN) preiskala zadevo ogrskega kardinala Mindszentyja, ki je bil obsojen v dosmrtni zapor, Ogrska ni članica ZN. Toda Francija in Nizozemska sta. Obe koljete domačine v njunih kolonijah, ki zahtevajo svobodo in so se že med vojno oklicale za republike. Francoska armada jih mori v Indokini, Nizozemska v Indoneziji. Čemu organizacija združenih narodov kaj ne stori v obrambo svobodščin teh ljudstev, ki zahtevajo svobodo, namreč da se gnjavi z usodo enega kardinala, to mi nikakor ne gre v glavo.

PRIPovedNI DEL

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

"Prihaja redno, mesečno k spovedi."

"Pa? Ali ste jo izprašali?"

"Sem."

"No, in? Je priznala?" Kaplan je rahlo prikimal in komaj dahnil "je". Župnik pa je planil: "In kdo je? Da ga primem za uhelj. Njega in njo!"

Kaplan se je zdaj zagledal naravnost v njegove oči: "To je vendar spoved." Župnik se je najprej hotel razsrditi, nato pa je počasi sklonil glavo, nekaj mrmral in se zamislil. A kaplanu je ta čas preblislilo spomin ... za poldrugo leto nazaj ...

Frasova Lenčka ...

Bila je čudna dekletce, še otrok, ko jo je Magdič spoznal. Nič ženskega, nič poltenega ni imela na sebi. Pri nauku je neigibno, nekam tuje sedela med drugimi dekleti. Imela je čudne, velike, mirne oči, zdelo se je, da nikdar ne trenje z njimi. Bile so tako lepo sinje. Te oči so se vselej uprle vanj in vanj uprte ostale do kraja nauka in ga ... vzemirjale. Ko je odhajala, se je zdelo, da se ne more ločiti od njega.

Te oči so ga vedno spremljale. Čutil je, da misli na te oči, da jih kliče v svoje samotno mlado življenje. Ves obupan je taval in se zatekal v molitve. Toda tudi v molitvi so žarele pred njim. Postale so tako rekoč del njega samega. Nekeč je obdržal njeno roko v svoji, pa si želel, da bi je nikdar ne izpustil.

Nikdar v življenju ni ljubil, ker je hotel biti duhovnik. V gimnaziji se je bal žensk. A kakor nalašč so ga njih prikazni vedno preganjale. Pa je le zmagoval. — To zdaj je bila strašna ljubezen. Toda za to ljubezen ni bilo nikake poti. Ljubezen se mora prej ali slej končati s poroko, s skupnim življenjem. On pa tja ne more, ne sme ...

In potem je prišel njegov edini prijatelj Andrejko. Fant si je bil najprej izbral posvetni poklic in odšel na univerzo v Ljubljano. Zaradi revščine pa je moral pustiti študij in stopiti v službo. Po treh letih je razočaran pobegnil v bogoslovje v Mariboru. Lani, pred zadnjim letnikom, je prišel k Magdiču na počitnice. Magdič ga je bil nad vse vesel. Ker tudi sam zaradi počitnic ni imel šole, sta hodila na sprehode po fari. In v teh počitnicah se je Andrejko spoznal z Lenčko. Imel je dovolj časa, da je lahko lazil po samotnih klančih tudi tedaj, ko Magdič ni utegnil. In v enem teh klančev, skoraj uro daleč, je bil Frasov oče viničar. Tam je bilo malo obljudenih hiš, nedaleč pa lep bukov gozd.

Magdič o vsem ni nič vedel, nič slutil, dokler ...

Dokler ni izvedel strašne resnice. Pri spovedi mu je Lenčka na njegovo zahtevo izdala Andrejka. Magdič je bil prepaden in ves obupan. Razjokal se je v svojem obupu ...

Spomladi je Lenčka rodila, poleti pa je Andrejko pel novo mašo, ne da bi vedel, da je — oče. Lenčka ni dovolila, da bi mu Magdič sporočil. A na novo mašo svojega prijatelja ni šel. Ni mogel ...

Odtlej je podpiral Lenčko z denarjem, ne da bi kdo sploh slutil. Zakaj po tej nesreči sta se Lenčka in Magdič čutila povezana, vsaj kot prijatelja. Mnogo sta mislila drug na drugega.

Potem se je Magdič predramil, zakaj župnik je rekel:

"Ne, to ne gre. Ta greh bomo zadržali, vam rečem! V vsaki fari, bogu bodi potoženo, se zgodi kak primer, ampak devet nezakonskih otrok imeti v svoji fari, pomeni, da je duhovnik nemaren, len ..."

"So fare, kjer ni mnogo boljše," je dejal kaplan.

"Da," je pritrdil župnik, "ki pa nama morajo biti za svaro, kako ne sme biti, ne pa, da bi se s tem opravičevala! Rajši se zgledujva po tistih, kjer ni niti enega!"

"Ne opravičujem se," je sklonil kaplan glavo. "Ampak, tam imajo drugo ... belo kugo. Ljudje pa so prav taki. Saj ne rečem, v sramoto si štejem to resnico. Toda poleg pridig, karani, poučevanja ne poznam drugih pripomočkov ..."

"Nisem vam očital nemarnosti," je rekel župnik. "Vidim vaš napor, vašo vnetost, saj tudi mene zadene, tudi mene. Ali z božjo pomočjo morava vse to popraviti. Nočem, da bi moj obracun pred gospodom bogom bil pretežak, ko me pokliče k sebi in me bo vprašal, kako sem mu pasel njegove ovce."

Magdič ni nikdar dvomil o globoki, dasi nekoliko preprosti vernosti svojega župnika. Pa vendar se mu je zdelo v vsem nekaj nelepemu in bilo mu je mučno prav tedaj, kadar je župnik govoril najbolj iskreno. Saj sta verjela v istega boga, istemu bogu sta služila in vendar se je Magdiču zdelo, da se ta njegov bog v nečem loči. Zdravčev se mu je zdel tako rekoč "kmečki", skoraj telesen, ki je zmoežen celo navadne človeške Zdravčeve jeze; tega njegovega boga, podedovanega po materi in prav tako preprostega, štiriletno bogoslovje ni moglo prav nič spremeniti. Nekaj okorelega je bilo v tem župnikovem pojmovanju in kadar je že nanesel pogovor na te stvari, je Magdič obmolknil,

ker je vedel, da bi sicer prišlo do prerekanja. Zdravec pa ni opazil tega umika tako, kakršen je bil, marveč je bil prepričan, da je mladega človeka prepričal s silo svojih dokazov.

Prešla sta na spovedi. "Primerjal sem jih s številom lanskega leta in vidim, da jih je za tri sto dva in šestdeset, obhajil pa za pet sto sedemnajst več."

"Tako bomo le napredovali?" je dejal župnik in pokukal številko. "Vsaj to mi je v majhno tolažbo pri vsej žalostni podobi naše fare. — Ali je še kaj?"

"Poroke. Teh je troje manj. A to ni nič posebnega. Število porok, kakor sem videl, se zelo menjava. Prišel sem celo do tega, da so zelo v zvezi z letino. Ko je pred leti, da povem primer, toča vsekla vinograde, sadovnjake in seveda tudi polja, ne jesi ne k pustu ni bilo porok razen nekaj nujnih. — Drugih pomembnejših stvari ni," je zaključil Magdič, se iztegnil in si prižgal cigareto.

Župnik je kimal, zamišljen v neko stvar, nakar je dejal: "Dobro, dragi brat. Zdaj pa preidva na tiste stvari, ki jih ni v statistiki, a so vendar pomembne. Ta statistika mi je mnogo povedala, a vsega življenja ni mogoče spraviti v številke. — To so razni vplivi, tuje, nam sovražne ideje, ki bogu bodi potoženo, prihajajo med ljudi; potem nekateri zasebniki, njih vedenje; dalje učiteljstvo. — Kakšen vtis imate, tako v celoti, o naši fari, ali čutite, da se je stanje poslabšalo od lanskega leta, ali je v splošnem ostalo, kakor je bilo?"

Magdič je premišljal, nato pa dejal: "Občutek imam, da se ni poslabšalo. Vsaj vidno ne. So sicer razlike, a te so prehodnega značaja. In naposled, v takem času živimo."

Župnik je kimal. "Ali ste morada opazili širjenje brezbožnih, nam sovražnih idej, ki je ves svet tako razvnet? Na primer komunizma? Ali so ljudje morada hladnejši do vere? Ali kaj kritizirajo? Recimo svoje duhovnike?"

"Ne morem reči," je dejal Magdič, "da bi pri Svetem Ivanu bili neki znaki česa nevarnega. Bojim pa se, da bo vojna, ako se bo zavlekla, slabo vplivala na ljudi. Fantje mnogo odhajajo na vojaške vaje, kar je v nekem pogledu slabo zanje. Potem spet to, da mnogi ljudje pričakujejo nekakih sprememb na svetu, nekateri kar naravnost revolucije. Zdaj vse to še ni tako očitno, če se bo pa vojna naprej razpletala, se bo stopnjevalo. Vojna prinaša samo demoralizacijo, in ljudje bodo morali sprevideti, da je mir mogoč le v Kristovem imenu."

"Da," je pritrdil Zdravec in se zamisljal. "Izkazalo se je, da mir po oni vojni ni bil pravi mir. Državniki so delali brez boga, pa so napravili usodne napake. Mi smo že takrat vedeli, da bi ne smeli razbiti Avstrije. Veste, Avstrija ni bila nikako naključje, marveč zgodovinski pojav in nujnost, ki bi danes, preurejena v federativno obliko, kot katoliška trdnjava stala v sruču Evrope in kljubovala vsem nevarnostim. Ne, veste, ti načrti niso bili slabi, dasi so žal propadli. Susteršič je videl vse to in tudi mi smo videli. Izkazalo se je, kako mučne boje je katoliška cerkev morala bojevati s pravoslavnimi Srbi."

Magdič je poznal politično mišljenje svojega župnika. Čeprav ga ni mnogo razkazoval, je župnik kdaj pa kdaj le privlekel na dan svoje stare, zaprašene, po rajniki Avstriji dehteče koncepte in zraven svoje recepte, po katerih bi bilo mogoče ozdraviti svet, ako bi bil tak, kakor si ga je on predstavljal v svoji preprostosti. Ta njegov propadli koncept je bil po njegovem mnenju edini, ki bi "v zvezi s katoliško Poljsko in s pomočjo drugih držav" ne le zadržal naval komunizma, ampak "ga tudi potolkel in iztrebil." Tako pa se bo, je vedno trdil, zgodilo narobe. Čehi, je vedno trdil, "veste, so husiti. Nič čudnega ne bo, če bodo nekega dne odprli boljše vrata v Evropo. Čehi so najbolj samopašen narod na svetu."

(Dalje prihodnjič)

OKROG ŠTIRI MILLJONE delavcev je spet brezposelnih. In kaj, ako se bo to nadaljevalo?

IZ URADA "BIG" TONYJA

OAKLAND, Calif.—Te vrstice pišem na moj rojstni dan. Bilo je 14. marca leta 1922 v Kansasu, ko so nama prijatelji priredili v Camp 50 party za odhodnico. Veliko ljudi je prišlo, ne le Slovencev pač pa tudi naši prijatelji drugih narodnosti. Vsi so nama želeli srečno potovanje iz države solčnih rož v solčno Kalifornijo. In želeli so nama, da bi bila deležna v novi državi obilo sreče. Marsikoga izmed onih, od katerih smo se takrat v Kansasu poslovili, že krije ameriška gruda. Jaz sem bil oni dne še mlad in korajžen. No, korajžen sem še danes! Takrat, ko sem se poslovil iz Kansasa, mi je bilo 40 let. Koliko sem sedaj star, pa lahko kar sami izračunate.

Naslednji dan smo odpotovali. Vstopili smo v vlak v Girardu, Kans., s katerim smo se odpravili v Kalifornijo. Tja smo dospeli 19. marca ravno ob 1. popoldne. Bil je zelo lep dan. Sonce je nas pozdravljalo, kot da bi hotelo reči, da smo dobro došli. Bilo je nas v družini sedem. Otroci so bili še vsi majhni. In vsi smo bili obloženi s kovčegi. Danes so otroci že vsi odrasčeni. S sabo smo prinesli ob selitvi najdražji zaklad tega sveta — zdravje!

Začetek v novem bivališču je bil zelo slab. Toda od onih dni se je marsikaj spremenilo. Otroci so odrasli in se vsi poročili. Tako sva ostala sama. K sreči pa so vsi naseljeni v bližini najinega doma. In naš družinski dom je postal res prava slovenska postaja. Pretečno leto sva imela veliko obiskovalcev. In z mammo se tudi še vedno rada peljeva ven na deželo. Sedaj, ko sva sama, hišo zapreva in greva med prijatelje in na druge obiske.

Pred 10. leti se je priselil iz San Francisca v Oakland takrat nama še neznan rojak Max Arnšek in njegova soproga. Seznanili smo se z njima in postali smo si dobri prijatelji. Nekega dne, ko sem ga obiskal sem ga po raznih drugih besedah vprašal, ako je naročnik Proletarca. Dejal je, da ni. Naročil si ga je takoj. Pred kakim pol letom sta se preselila nazaj v San Francisco. Kupila sta si velik apartment. V pritličju sta dve prodajalni, zgoraj pa je prostora za štiri družine. Pri njima stanuje tudi njun nečak.

Teden predno sem to napisal, mi je telefoniral, da mislita z ženo prirediti za Mrs. Arnšek surprise party k njenemu rojstnemu dnevu. Vprašal me je, če bi tudi jaz ter moja žena prišla. Takoj sem mu povedal, da njegovemu povabilu ustreževa, ker so naši prijatelji.

In res, party so ji priredili v nedeljo 13. marca. Nečak ju je s težavo pridobil, da naj gre do obiskati bolnega prijatelja. Mož se je upiral, da je utrujen, da nima časa in da mora pleskati kuhinjo — torej naj gre le žena in on. Končno ga je le pregovoril. Oblekel se je praznično in so odšli. Z ženo sta se dogovorila, da kadar bodo gosti vsi zbrani, jim bo tele-

fonično sporočila. Tako se je zgodilo. Rekla je, vse je OK, vrnite se z obiska.

Zvonec je zabnel in nam naznanil, da so prišli domov. Bil je nam opomin, da naj bomo tiho. Ko so se vrata odprla, smo vsi zakričali, "surprise!" In nato smo zapeli, Happy Birthday to you itd. Bila sta toliko ginjena, da nista vedela kje sta. Mi za pa je bila obložena z jedajo in pijačo. Tudi koncertina se je oglasila. Imeli smo se imenitno. Ta dan jima ostane za zmemrom v spominu.

Ker rad čita Proletarca, mi je pred odhodom izročil vsoto za naročnino na Proletarca za dve leti.

Ko že pošiljam naročnino, sem pa še gornje napisal, v vednost čitateljem, da "Big" Tonyja ni še "koklja brcnila". Iskren pozdrav vsem in Proletarcu pa želim, da bi dobil letos veliko novih naročnikov.

Anton Tomšič.

Vesti iz New Yorka

NEW YORK, N. Y.—Obljuba dolg dela, so rekli v starem kraju, tako sem tudi jaz obljubila, da bom poročala o pošiljki za otroške domove, ki je bila odpremljena na jugoslovanski ladji "Topusko" 16. feb. letos. Ladja je imela pristati v Reki 8. marca, torej je pošiljka gotovo že na mestu.

Vse one, ki so prispevale za pošiljko gotovo zanima kaj smo nakupile in poslale za otroke v dečjih domovih. Sestro Marich sva se najprej podale na ogled v par trgovin, da vidive kakšne so cene raznim šolskim in sličnim potrebščinam. Dobile sva prav ugodne cene in nakupile svinčnikov, radirk, peres in držal, trakov za pisalne stroje itd. Sestra H. Angeluscheff je poskrbela, da je naš ženski odbor dobil po primernih cenah zobne ščetke, zobno čistilo in koncentrat ali izvleček ribjega olja za otroke, dočim se je sestra M. Perkins pobrigala, da je pri Dobrovoljnem odboru izposlovala dar v znesku tisoč dolarjev, kar nam je omogočilo nakup večje pošiljke. Vse tri omenjene smo tvorile nakupni odbor organizacije Yugoslav American Women's Committee.

Poleg zgoraj omenjenih potrebščin, smo kupile tudi precej povišenega platna (oil cloth) za otroške domove in 500 plastičnih kupic, ki jih otroci lahko uporabijo za umivanje zob, itd. Dalje smo kupile lepo količino sukanca, šivank in podobne drobnarije, kot tudi ducat pritrdilnih klin za špičenje svinčnikov. Zivežnih paketov po 40 funtov smo poslale 24 in dodatno k temu 8 vreč bele moke. Nismo pozabile da ima mladež rada kaj sladkega in smo nasule v en zaboj tudi 20 funtov bonbonov. Brez moke je pošiljka tehtala 1805 funtov in je seveda vsebovala poleg

raznih deloma navedenih potrebščin tudi milo in mast. Poslale smo preko Dobrovoljnega odbora, ki nam je šel v vseh ozirih na roko in pošiljko točno odpremil. Nadejamo se, da bodo imeli otroci tamkaj veliko veselja z darili iz Amerike.

Darovi

Te nakupe nam omogočajo darovalci, ki so v tem izkazu prispevali \$1,178.30. (Posameznih imen radi pre malo prostora v tem listu nismo mogli priobčiti.) Setre Hrvaticke so zbrale par sto dolarjev, ker pa nimam točne številke, to le mimogrede navedem. Vsem prispevateljem se najlepše zahvaljujem v imenu Jugoslovanske ameriške ženskega odbora, ki se je potrudil, da se je zbralo zgoraj omenjeno vsoto s katero je bilo mogoče kupiti lepo količino potrebščin za otroške domove v Jugoslaviji. Ta odbor, kot znano, vsako leto poskrbi, da smo newyorške Jugoslovanke zastopane na letni mednarodni razstavi ženskega instituta, ki obstaja že nad 25 let. Naš ženski odbor ima še nekaj sredstev s katerimi se bo nakupilo nadaljnjih potrebščin za jugoslovanske sirote. Z veseljem sprejememo vsak nadaljni dar v ta namen.

Poslajte lahke na moj naslov, kakor doslej: Anna Krasna, 200 W. 67th Str., New York 23, N.Y. Naš dar bo porazdeljen otroškim domovom v vseh republikah Jugoslavije, tudi v Sloveniji. To željo smo izrecno izjavile v pismu naslovljenem Mrs. Milici Dedijer od Jug. rdečega križa. Ona nam je bila poslala pismo s prošnjo, da skušamo kaj zbrati za otroške domove.

Jugoslovanski film "Slavica"

Ko sem pred par dnevi bila po opravkih pri generalnem konzulu F. L. R. Jugoslavije, Miodragu Markoviču, mi je povedal, da bo v petek, 25. marca, ob 8. uri zvečer kazan v Jugoslovanskem domu, 405 W. 41st St., NYC., jugoslovanski film "Slavica". To je prvi umetniški film izdelan v Jugoslaviji po osvoboditvi. Kazan je že bil po nekaterih krajih v tej deželi in zdaj imamo v New Yorku priliko, da ga vidimo. Kakor je omenil konzul Markovič, so bila razposlana vabila, kdor pa takega vabila ni prejel, naj ve, da je dobrodošel slehern Jugoslovan v tem okolju, ker bodo posetniki večera smatrani kot gosti konzula Markoviča, ki prireja kazanje omenjenega filma.

Anna P. Krasna

Ako veš, kaj je prav in kaj bi moral storiti, pa se ne ravnaj po tem, ti primanjkuje poguma. — Konfucij.

"POGODBA" V DETROITU

Detroit, Mich. — V nedeljo 27. marca ob 3. popoldne priredijo naši igralci v Slovenskem delavskem domu, 437 So. Livernois varijetni program. To se pravi, spored raznoterosti.

Igra "Pogodba" je burka v v dveh dejanjih s petjem. Vršni se pod avspicijo Sansovih podružnic št. 1 in št. 108. Ves prebitek je namenjen samo za zdravila jetičnim bolnikom v Sloveniji.

Rojaki širom Detroita ste vabljeni, da se udeležite te človekoljubne priredbe in napolnite dvorano do zadnjega kotička. Imeli boste par ur veselega razvedrila in ob enem boste pomagali svojim bratom in sestram v stari domovini, ki trpe težke posledice zverskega nacizma.

V vlogah nastopijo deloma stari igralci in deloma v Ameriki rojeni fantje in dekleta, med njimi John Bahor, Mary Fatur, Billy Urbančič, Jennie Urban, Dorothy Kapel, Frank Urbančič Jr., Peter Verderber, Stanley Kapel, v pevskih točkah pa nastopijo Dorothy Fatur, Baby Fatur in več drugih, v glasebenih pa Rudolf Hrvat.

Ves spored je pod vodstvom in režijo Antona Faturja.

Torej rojaki, napolnite dvorano! Ne samo da boste s tem koristili človekoljubju, ampak boste deležni tudi obilo užitka na predstavi in zabavali se boste med prijatelji in znanci. Z obilno udeležbo boste dali pobudo posebno mladini in ji dali veselje do dramatike. Vstopnina je samo \$1. Po programu bo prosta zabava in ples.

Zenski gospodinski odsek nam bo pripravil okusno večerjo in za suha grla bo tudi dobro preskrbljeno. Torej naj bo v nedeljo 27. marca ob 3. pop. za vse Detroitčane cilj Slovenski delavski dom, do katerega vodi cesta Livernois, do št. 437. Na svidenje!

— Michael Gregorič.

Nekaj besed zavednemu delavcu v slovo

ARMA, Kansas — Dne 8. februarja je v Mineralu, Kansas, preminul Frank Jugg, star 71 let, doma iz Tolmina na Primorskem. Tukaj zapušča ženo, v Chicagu dve hčeri, Mary Jugg-Molek in Ernestino, v Washingtonu, D. C. pa hčer Lucile. Družina mu je izpolnila željo, da je bilo truplo upepeljeno. V kolikor se spominjam je bil to prvi Slovenec v teh krajih, katerega truplo je bilo upepeljeno.

Seznamil sem se z njim nekako pred 40 leti, ko smo živeli v Chicopee-ju, Kansas. Bolje sem ga spoznal tista leta na sejah društva "Zvestoba" št. 35 SN-PJ, kjer sem jaz tajnikoval in on je bil društveni zapisnikar. Pokojni Jugg je bil svobodni mislec, naprednega mišljenja in zaveden delavec. Naprednost mu ni bila samo v besedah temveč tudi v dejanjih. Ob vsaki priliki se je zavzemal in agitiral za podporo tej ali oni dobri delavski stvari in tako je seveda večkrat prišel v navskrižje s tistimi, ki naprednosti niso vzeli tako resno.

Dasi je izmed vseh naselbin Mineral najbolj oddaljen od središča naših društvenih aktivnosti, smo vendar vselej videli pokojnega Jugga na naših priredbah. Tako gredo; eden za drugim, naši najboljši agitatorji, graditelji naših naprednih organizacij in naprednega življenja po naselbinah in za njimi — kar se tiče idealizma — ostane prazen prostor. Naj mu bo časten spomin in družini naše sozlatje.

A. Shular

Ničesar ni groznejšega kakor gledati ignoranco v akciji. — Goethe.

Prispevajte v sklad za ohranitev Proletarca!

PRISTOJATE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Zrušeno državo (izvzemši Chicago) in Kanado \$2.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE
CHICAGO 23, ILLINOIS

ZA LIGNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. Michigan 2-3145

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

Po 85 letih prve mednarodne Delavske svetovne zveze

(Nadaljevanje z 2. strani.)
kooperirala z ostalim svetom. Po šestdesetih letih borbe je postala socialistična mednarodna sila, s katero je svet moral računati. Toda vmes je planil bratomorni boj in vse razbil. — Posledica — Mussolini in Hitler in poraz španske republike v civilni vojni. In nato početek in pričetek druge svetovne vojne. A bili so v oni dobi še drugi poskusi.

Amsterdamska Internacionala

Mednarodna federacija strokovnih unij (imenovana tudi "Amsterdamska Internacionala") je bila ustanovljena 1. 1901. Njen sedež je bil v Amsterdamu. Dne 31. decembra 1923 je imela 17.266.196 članov. Večina strokovno in industrialno organizirane delavstva v vseh deželah razun v Rusiji in Zedinjenih državah je pripadalo amsterdamski internacionali. V politiki je kooperirala s socialistično internacionalo. Največ članov je imela v Nemčiji, namreč 6.500.000; Anglija je bila na drugem mestu s 4.500.000 člani.

Svoj čas ji je pripadala tudi Ameriška delavska federacija (American Federation of Labor), a je pozneje izstopila, ker se Gompersova struja ni mogla sprijazniti z njeno socialistično politiko. Pripadale pa so ji nekatere druge ameriške unije.

Tretja Internacionala

Komunistična Tretja Internacionala je bila ustanovljena 1. 1919 v Moskvi. Njeno jedro je bilo boljševiško krilo ruske socialistične stranke, ki je po strmoglavljenju Kerenskijeve vlade oktobra 1917 prišlo na krmljo Rusije in spremenilo naslednje leto svoji stranki ime v "komunistična stranka". Tretja Internacionala je imela ob početku le do poldrug milijon članov, največ v Rusiji; Nemčija je bila na drugem, in Čehoslovaška na tretjem mestu. Vsi njeni dosedanj kongresi so se vršili v Moskvi.

Med drugo svetovno vojno je bila komunistična internacionala razpuščena iz stratežnega vzroka, da se bi s tem "apizalo" ameriško in angleško vlado. V tem listu smo že takrat poudarili, da kjer so vzroki za nadaljevanje razrednega boja, take diplomatične poteze nič ne pomenijo.

Komunistična mladinska liga je imela 1. 1924 850.000 članov, večinoma v Rusiji. Razen te je imela komunistična Internacionala več drugih organizacij, kot Sportno Internacionalo, Internacionalo komunističnega ženstva in kmečko Internacionalo. Vse so imele glavno moč v Rusiji, v drugih deželah pa le manjše ali večje podružnice.

Rdeča Internacionala strokovnih unij

Rdeča Internacionala strokovnih unij je bila ustanovljena 1. 1921. v Moskvi. Pripadale so ji vse unije v Rusiji. Prizdružene so ji bile že od začetka tudi nekatere unije v Franciji, Nemčiji, Čehoslovaški in v par drugih deželah. V vseh pa je imela propagandistične skupine (v Zed. državah je imela takrat agitacijsko firmo z imenom Trade Union Educational League). Moskovska Internacionala strokovnih unij je nato vodila dolgo časa kampanjo za združenje z amsterdamsko Internacionalo. V tem prizadevanju so jih podpirali tudi nekateri glavni voditelji angleškega strokovno organiziranega delavstva. Predstavniki takratne internacionala pa so zahtevali od unij v USSR združenje le na podlagi programa, kakršnega je imela prejšnja internacionala strokovnih unij.

Ker do soglasja ni moglo priti, sta se obe strokovni internacionali razbili. Vršil pa se je med njunimi ostanke strasten bratomorni boj, kar jima je pot v razpad še bolj pospešilo. In tista borba je ob enem ugledila pot fašizmu, ki vzlic zavezniški zmagi v minuli svetovni vojni še ni bil do kraja pokončan.

Obnavljanje internacional
Kmalu po končani vojni so se v Londonu in potem v Parizu

vršili sestanki zastopnikov socialističnih strank. Nekateri so bili za takojšnjo obnovitev socialistične delavske internacionala. Nasprotovali so temu najbolj zastopniki angleške delavske stranke in tako je bil na drugem sestanku ustanovljen socialistični informacijski urad. V to organizacijo ne sprejmejo nobene komunistom prijateljske stranke, zato mu italijanska socialistična stranka, ki jo vodi Pietro Nenni ni pridružena. Je pa v nje-mu Saragatova socialistična delavska stranka — struja, ki se je ločila od Nennijeve stranke. Izgleda, da nove socialistične internacionala še dolgo ne bo, ako sploh še kdaj, ker nekdanji revolucionarni duh je izginil iz njih.

Kominform

Kot omenjeno že prej, se je komunistična internacionala med vojno razpuščila, da se ne bi nad njo spotikale vlade tistih dežel, ki so bile v borbi proti Hitlerju in Mussoliniju zavezni-ce Rusije.

L. 1947 pa so prišli skupaj zastopniki ruske, čehoslovaške, jugoslovske, romunske, albanske, bolgarske, ogrske, italijanske in francoske komunistične stranke in se povezale med sabo v Komunističnem informacijskem biroju. Na kratko zovejo to zvezo Kominform. Od kraja je bil njegov glavni stan v Beogradu. Tu je kominform izdajal tudi svoje glasilo v raznih jezikih, med njimi tudi v angleškem.

Kmalu pa je nastal spor med Moskvo in Titom. Drugi sestane-k kominforma se je vršil v Budapešti, na katerega jugoslovska komunistična stranka ni bila povabljena. Kominformov urad je bil premeščen v Bukaresto v Romuniji, in sprejeta je bila dolga izjava proti Titu in njegovim tovarišem. V izjavi se jih doži, da so se odtujili pravi komunistični liniji, da so krenili na pot nacionalizma in obtoženi so v izjavi tudi raznih drugih velikih napak.

Ameriška in angleška komunistična stranka nista pridruženi kominformu, saj uradno ne.

Nova strokovna internacionala

Eden največjih dogodkov po vojni je bil na delavskem mednarodnem polju obnovitev delavske strokovne internacionala — oziroma ne obnovitev temveč ustanovitev nove, v katero je bila povabljena in pristopila tudi zveza sovjetskih unij. Prejšnja strokovna delavska internacionala jih ni hotela.

Toda od kar imamo takozvano mrzlo vojno, je postalo vodstvo angleških unij za to novo internacionalo brezbržno.

Edine unije v Zed. državah, ki so pristopile v to internacionalo, je bil CIO. A kakor angleške so se tudi te ločile od nje. Obetajo obnovitev stare internacionala, v katero unije iz tistih dežel, ki so pod komunističnimi vladami, ne bodo imele vstopa, češ, da niso svobodne.

Položaj na delavskem mednarodnem polju torej ni idealen in boj med dvema tabora bo nadaljevan, kakor je bil po prvi svetovni vojni. Sedanji se vrši po poteh borbe med zapadom in vzhodom. Zapad je pod vodstvom vlade Zed. držav, vzhod pa pod Moskvo.

V interesu vsega delavstva — da — vsega človeštva bi bilo, ako bi organizirano delavstvo združeno delovalo za mir. Toda ker te združene sile ni, imajo militaristi prosto pot in tirajo svet v novo krvavo katastrofo.

Seja kluba št. 1 JSZ bo 25. marca

Ta petek 25. marca bo v Slov. del. centru v Chicagu seja kluba št. 1 JSZ. Na dnevnem redu bodo važne zadeve. Več o tem poročaj v tej številki tajnik Louis Zorko.

ZIDJE BI RADI ZAVLADALI TUDI NAD JERUZALEMOM. Veliko ga še imajo v svoji oblasti. Toda kričanske in mohamedanske drave so proti njim in šele nekako mednarodno komisijo nad tem biblijskim mestom, ki je sveto kristjanom, muslimanom in posebno še Židom. Slednji imajo v Jeruzalemu starodavni sid, ob katerem prosijo svojega Jehova s kričanjem in plakanjem, naj Mojzes vendar še enkrat izpolni svoja prerokovanja. Na sliki je tudi nekaj ameriških vojakov, ki so bili tam na obisku.

SEJA SOC. KLUBA ŠT. 1. J. S. Z.

CHICAGO, Ill. — V petek 25. marca se bo vršila redna seja socialističnega kluba št. 1. JSZ, v Slov. delavskem centru, 2301 S. Lawndale Ave. Pričetek ob 8. uri zvečer. Vsi člani in članice ste vabljeni, da pridete na sejo. Tisti, ki ste zadaj z mesečnimi prispevkj pridite in poravnajte na tej seji. Na tej seji boste slišali poročilo o aktivnosti Progressivne stranke in o pomembnem shodu, ki se bo vršil v soboto 29. aprila. Na njemu bodo nastopili delavski in socialistični voditelji iz Francije, Italije in Anglije, kakor tudi Henry Wallace. Fašistični zmaj dviga svoje robove in hoče uničiti civilne svobodščine tukaj v Ameriki. Sedaj je še čas za akcije. Zbudite se iz stagnacije in stopite v aktivne vrste.

Louis Zorko, tajnik

"Kralj na Betajnovi" pride na oder dne 24. aprila

CHICAGO, Ill. — Proslava 4. obletnice osvoboditve Slovenije, katero priredi Centralni odbor čikaških podružnic SANSa, društev in klubov, se vrši v nedeljo 24. aprila 1949, in ne 1. maja, t. i. kot je bilo prvotno naznanjeno.

Ob tej priliki bo vprizorjena krasna drama v 4. dejanjih "Kralj na Betajnovi", katero je spisal naš znameniti pisatelj in mislec Ivan Cankar. Vrši se v dvorani SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., in prične se točno ob 3. popoldne.

Več o tem pozneje.

Frank Smith

Višanje in nižanje brezposelnosti od leta 1940 dalje

Leto predno je šla ta dežela v vojno — 1940 — je bilo nad osem milijonov brezposelnih. L. 1941 jih je bilo nad 5 in pol milijona, leto na to pa je število padlo na 2.700.000. L. 1942 jih je bilo samo še nekaj nad milijon. L. 1944 pa nekoliko nad pol milijona. Od tedaj se število brezposelnih spet dviga. L. 1945 je naraslo s pol milijona na milijon, l. 1946 pa jih je bilo že nad dva milijona. Naslednji dve leti pa je število nezaposlenih delavcev ostalo na točki dveh milijonov. Letos pa je to število zvišano že nad tri milijone in odslavljanja se še vedno vrše.

Tu dišvedska troši več za oboroževanje

Svedski parlament je dovolil v tem letu potrošiti za oboroževanje (narodno obrambo) \$230.000.000. Ampak to ni celotna vsota, ker še večja je bila dovoljena v prvotnem proračunu. To je le dodatek k prvotni vsoti, ki se je zdela parlamentu vsled sedanjih napetih razmer nezadostna.

Kdo je kriv?

Pripovedujejo, da je dejal belgijski premier Paul-Henri Spaak, dan pred objavljenjem atlantskega pakta, da ga ne bi bilo treba, če bi mogla organizacija Združenih narodov efektivno funkcionirati. Ja, kdo pa je kriv, da ne more! Ali so države atlantskega pakta stobile v nji kaj drugega kot si le prizadevale dražiti rusko delegacijo ter pobile vsak njen predlog?

Trgovska pogodba med Poljsko in Jugoslavijo

Po novi pogodbi bo Poljska izvažala v Jugoslavijo koks, kovinske plošče in elektrotehnični material, Jugoslavija pa bo dajala Poljski rude in kovine ter les in tobak. V kolikor lahko po dosedaj znanih podatkih sklepamo, je letošnji sporazum v bistvu enak tistemu iz leta 1948. Poljski voditelji so izjavili, da bo njihova država izvajala trgovsko pogodbo z Jugoslavijo in nikakor ne misli gospodarsko sabotirati Jugoslavijo, kakor to delajo druge demokratične dežele.

Prav tako je sklenila Poljska trgovsko pogodbo z Norveško za leto 1949. V primeri z lanskim letom bo precej povečana izmenjava blaga, ki bo dosegla vrednost 142 milijonov norveških kron. Poljska bo izvažala premog, koks, žito, sladkor ter kemične in kovinske izdelke.

Vsaka teorija je ekstrakt in jo smemo uporabljati le za dodatek k vodeni juhi.

Proletarec je vaš list. Priporočajte ga svojim znancem in prijateljem, da se naroče nanj.

Priprave za ljudsko štetje, ki se bo vršilo prihodnje leto

Ustava Zed. držav določa, da se izvede vsakih deset let uradno ljudsko štetje. Poglavitni namen tega štetja je v začetku bil določitev sorazmernega števila zveznih poslancev v kongresu in razporeditev direktnih davkov med posamezne države. Od prvega ljudskega štetja izvedenega l. 1790, se je število števecv znatno povečalo. Ne samo, da je zdaj treba šteti mnogo več ljudi kot prvotno, pač pa se ob priliki cenzusa beleži tudi druge važne podatke socialnega in ekonomskega pomena. Ker je torej izvedba ljudskega štetja postala dokaj obsežno podjetje, se vlada potrudi, da so v pravem času zaključene vse prižele, so že zdaj v teku vse potrebne priprave.

Začeni s 1. aprilom, 1950, bo pričelo trkati na vrata ameriških domov kakih 150.000 uradnikov ozir. oseb najetih po ameriškem uradu za ljudsko štetje. Ti ljudje bodo obiskali nič manj kot 40 milijonov domov vključujočih domače krove od newjorskih velemestnih stanovanj pa do eskimovskih ledenih koč (igloos) v Alaski. Le tako jim bo mogoče ugotoviti pravo število prebivalstva Zed. držav, ki se zdaj ceni na okrog 150 milijonov duš.

Zaeno s tem štetjem bodo ljudskošteveci, ki bodo obiskali kakih šest in pol milijona ameriških farm, beležili tudi najnovjše informacije o farmskih pridelkih, načinu farmanja, kot tudi o namakanju in izsuševanju zemlje. (Agrikulturni cenzus se izvede v tej deželi vsakih pet let, vsako drugo farmsko štetje je torej izvedeno zaeno s splošnim cenzusom.) Uradniki za ljudsko štetje zdaj pretresajo vprašanja kaj vse naj bi vključeval cenzus — na stotine priporočil in vprašanj glede tega prihaja dnevno od strani organizacij in posameznikov, ki želijo, da bi urad za cenzus dodal k običajnim vprašanjem uradnih številk še

Ker je žena pod kapitalizmom najbolj prizadeta, ima pričakovati največ od socializma.

Socializem osvobodi ljudstvo zadrege, kako naj se preživi in kje naj dobi dela.

A Fifth of America's Doctors are Trained in the Chicago Area

Chicago in severni Illinois sta svetovno središče medicinske izobrazbe. Več zdravnikov se uči v tem centru kot kjerkoli na svetu na enako obsebnem kraju. Brez pretiravanja lahko rečemo, da eden izmed vsakih petih zdravnikov v naši deželi dobi medicinsko izobrazbo tu bodi deloma ali pa do kraja.

Čikaško okolje je magnet za medicinske študente, ker je tu pet velikih medicinskih bol, ogromne bolnišnice in drugi viri za zdravstvena raziskovanja. Med temi šolami je zdravniški kolegij univerze Illinois, ki je največji medicinski učni zavod v Zed. državah in brkone največji na svetu. Medicinska šola univerze Northwestern je tretja največja v deželi in potem je tu medicinska šola univerze Chicago, Stritcheva medicinska šola univerze Loyola in pa medicinski kolegij Chicago.

Vse te medicinske fakultete so izpopolnjene s posebnimi tečajji, s seminarji po graduiranju, s konferenčnimi klinika-

mi in s specialnimi tečajji: v tem okraju je 95 bolnišnic in medicinske knjižnice, ki vsebujejo 500.000 zvezkov. Poleg omenjenih zavodov je v tem okraju veliko drugih sorodnih izobrazbenih ustanov. Npr. tu so tri slovite zobozdravniške šole (edino mesto, ki jih ima toliko), 44 šol za bolničarke, velik lekarniški kolegij, 21 šol za tehnike x-zarkov aparatov, šole za medicinske tehnologiste, medicinske knjižničarje, fizične terapeiste, strokovne terapeiste in za zobno higijeno.

Šole same na sebi seveda še ne napravijo mogočen center medicinske izobrazbe. Važnejše je, da so tu mojstrski zdravniki in kirurzi, ki se neprenehoma uče in svoje znanje potem prenašajo na novo generacijo medicincev.

Medikalno vezbanje je le ena izmed panog v katerih ima Chicago brezprimeren sloves. To, da je Chicago s svojimi sosednimi kraji veliko medicinsko središče, in ob enem tudi industrijni imperij, je važno za industrialce vsepovsod.

For further information, write
TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT
Marquette Building—140 South Dearborn Street, Chicago 3, Illinois—Phone WAndolph 6-1517

COMMONWEALTH EDISON COMPANY
Believing in the advantages of Chicago this company has been and is concentrating solely on the advancement of the territory it serves—cooperating with Illinois agencies having similar objectives

Seznam prispevkov v sklad zazdravila za Slovenijo

sprejeli v dobi od 24. januarja do 28. februarja 1949.

Frances in Joseph Omerza, Berwyn, Ill.	\$ 10.00
Dorothy Omerza-Dix in mož, Berwyn, Ill.	5.00
Slamnikarice pri Empire Hat Co., Chicago, Ill. (izročila Mary Cahjen, poslal John Turk)	32.00
La Salle, Ill: Društvo št. 98 SNPJ \$25.00, Frank J. Bruder \$10.00, Thomas Kralj \$5.00, Anton Piletic st. \$2.00, Mary Dolanc \$1.00 (poslal Leo Zevnik) skupaj	43.00
Podružnica št. 24 SANS, Virden, Ill.: Frank Iersich \$5.00, Mary Kavcic \$1.35, po \$1.00: John Befcar, John Erjavec, John Sluga, Frank Kuhar, Frank Stempihar in Maggie Stempihar, (poslal Frank Iersich) skupaj	12.35
Pueblo, Colo.: Podružnica št. 109 SANS, \$100.00, društvo št. 21 SNPJ \$25, Neimenovan \$5.00, skupaj	130.00
Detroit, Mich.: Detroiti federacija SNPJ društev	50.00
Zenski odtok SND (John R. St), Detroit, Mich.	25.00
Andrew Sprogar, Elizabeth, N. J.	5.00
Bridgport, Ohio: Podružnica št. 33 SANS \$10, društvo št. 13 SNPJ \$25, Louis Bergant \$1, skupaj	36.00
Cleveland, Ohio: SLOVENSKI DELAVSKI DOM (Collinwood)	1,000.00
Zenski odtok Slov. delav. doma (Collinwood) Cleveland, O.	500.00
Podružnica št. 48 SANS, Cleveland, Ohio	100.00
Družina Frank Prevec, Girard, Ohio, (mesto venca pokojnemu John J. Benedek Salem, Ohio)	5.00
Power Point, Ohio: Po \$2: Math Tusek in Mrs. Steve Chuck	4.00
Društvo št. 3 SNPJ, Johnstown, Pa.	25.00
Društvo št. 87 SNPJ, Herminie, Pa.	10.00
Mary F. Prasnikar, Harwick, Pa. (Prostovoljni prispevki zbrani na prireditvi 23. jan. 1949, v Pittsburghu, Pa.)	173.00
	\$2,165.35

Vsem darovalcem in nabiralcem iskrena hvala!

Mirko G. Kuhel, gl. tajnik SANSa.

Josephine Močnik

Pokojna Josephine Močnik ni bila znana samo v Clevelandu temveč so jo poznali in čislali mnogi Slovenci širom dežele. Preminula je dne 15. marca za srčno hibo.

Pokojnica ni bila le prijateljica Proletarca pač pa ga tudi gmotno podpirala z znatnimi prispevki. Njeno deklislo ime je bilo Koprive. Umrla je v starosti 54 let. V Ameriki je bila 44 let. Rojena je bila v Ljubljani.

Bila je predsednica društva št. 137 SNPJ zadnjih 15 let. Do eveltske konvencije SNPJ je bila tudi članica glavnega odbora.

Josephine je bila zelo delovna na društvenem in na prosvetnem polju ter je rada pomagala kjer in kolikor je mogla. Tako je bila članica društva št. 2 SDZ, v katerem je bila zapisničarka, dalje članica krožka Progressivnih Slovencek št. 2, dramskega društva "Ivan Cankar", s katerim je nastopala nešteto krat na našem odru in bila je članica tudi raznih drugih organizacij ter trgovskih klubov.

L. 1911 sta s soprogom otvorila

(Konec s 1. strani)

npr. 1. 1938 v Monakovu in leto pozneje v Moskvi in Berlinu.

Zavezniški vojaški izvedenci cenijo, da ima Sovjetska unija 40,000 bojnih letal, ki pa so po njihovem mnenju večinoma zastarela. Nekaj jih imajo tudi "satelitke", ki pa so v sedanji dobi večinoma brez vrednosti.

Na drugi strani pa so Zed. države svoje bojno letalstvo izpopolnile in naša "inteligentna" služba pravi, da je močnejše kot letalstvo vseh drugih dežel skupaj. In res imamo že bombnike, ki lahko prelete okrog sveta ne da se jim bi bilo treba kje na poti ustaviti.

Ameriška bojna mornarica ima nad štiri milijone ton teže, torej je večja kot bojne mornarice vseh drugih dežel skupaj, vrh tega pa je tudi angleška še vedno močna. Nekeje je bila "vladarica valov". Sedaj si ta "titel" laste Zed. države.

Ameriški vojni izvedenci pravijo, da je glavna prednost Zed. držav v tem, ker jih ne more nihče napasti in pa ker lahko naša industrija producira veliko več kot pa more Sovjetska zveza z vsem svojim blokom.

Prednost Sovjetske zveze je bila dolgo v ideologiji. Toda naš državni department pravi, da je "glas Amerike" (propagandni stroj zvezne vlade) in pa Marshallov plan sovjetsko "peto kolono" (komunistične stranke) potisnil daleč nazval in da hirajo, kar je očividno skoro pri vsakih volitvah v demokratičnih deželah (zapadnega bloka). Ob enem imajo Zed. države svojo peto kolono v vseh sovjetskih "satelitkah". V Washingtonu se od nje nadejajo, da bo zmogla izvršiti prevrat ob prvi priložnosti posebno na Čehoslovaškem in v Jugoslaviji — v prid bivših režimov kajpada. Močno ruje tudi na Ogrskem in Poljskem.

Vrh tega sipa ameriška vlada stotine milijonov v pomoč Italiji, "da jo reši iz nevarnosti komunistov", in prav tako pomaga Franciji, v Grčiji pa vodi odprto vojaško in ekonomsko intervencijo.

V primerjanju sil teh dveh blokov imajo Zed. države prednost. Vsaj dokler ne pride do vroče vojne. A če se zapletemo vanjo — in mnogi odgovorni ljudje, ki so sicer nasprotniki Rusije in njenega komunizma, trdijo, da je bil atlantski pakt ustanovljen v ta namen — potem bomo videli šele na pogorišču, kdo je pravzaprav zmagal. In to seveda le tisti, ki bodo usli atomskim bombam in drugim krvavim orgijam.

ne med zapadom in vzhodom, ali pa v slučaju civilne vojne tako bnumogočile, da bodo komunistični režimi razpadli ko hiša iz kart.

Zato je napačno, ker so v Moskvi glede Jugoslavije toliko trmasti — kajti vedeti bi morali, da je Jugoslavija dobila tak režim kakor ga ima z odobraviteljno sovjetskega politbiroja in da je Tito učenec Moskve. Njihov glavni prestopok potemtakem je le to, da so se spustili na svoje noge in se odločili postaviti primitivno agrarno Jugoslavijo v kakih petih letih za 50 let naprej — predvsem v poljedelstvu in v industrializaciji.

Ker pa je vsled tega spora postala Jugoslavija več ali manj izolirana, ji je petletka ovirana z obeh strani.

"Cash and Carry"

Vsled kominforma ne dobi Jugoslavija sedaj v državah sovjetskega bloka ničesar na kredit in še celo na podlagi ameriškega malega trgovca, in velikega, kar se tega tiče, mora vse, kar kupi npr. na Češkem, sproti plačati s kakim drugim blagom — z rudami, volno, živili itd.

Isto stališče so zavzele napram nji vse druge države sovjetskega bloka, vstevši Sovjetsko unijo.

In vse so znižale dovoz v Jugoslavijo, da Titov režim saj na ta način primorajo na kolena.

Vlada v Beogradu pa je še minuli teden izjavila, da se ne bo podala ekonomskim in političnim pritiskom z rubejne strani. Kaj in kako bo v tej borbi izšla, je ugibanje. Morda se bo na znotraj mirno razvijala, a mogoče je tudi, da se v nji kaj drastičnega dogodi predno pridejo pred oči čitateljev poročila kakršnega tukaj podajamo v luči stvarnosti in resnice.

Tudi Italija se "veseli"

Naravno, da opazujejo boj kominforma proti Titu posebno v Italiji z velikim zadovoljstvom. Kajti baš italijanskemu klerikalizmu je današnja Jugoslavija trn v peti. In tako vnanji diplomati v Rimu ugibajo, kaj bo Titova vlada storila v svojo obrambo. Ali bo iskala stikov — gospodarskih in političnih — z zapadom?

Predsednik ogrske vlade pravi "da, jih že išče". Beograd odgovarja, da gradi Titov režim socializem v Jugoslaviji boljše in uspešnejše kot katerakoli druga vlada sovjetskega bloka. A ob enem podarja — posebno na račun Čehoslovaške in Sovjetske zveze, da ako ne bo dobil v zameno za svoje blago potrebščin iz dežel sovjetskega bloka, se bo moral pač obrniti tja kjer mu jih bodo pri volji prodali, oziroma zamenjati za drugo blago.

"Rimske vesti"

Z ozirom na ta spor v kominformu si v Rimu razni protiljudski propagandisti pomagajo v korist reakcije širiti po radiu in v tisku poročila, kako v jugoslovanskih mestih, vseh in trgih vre — kot da je civilna vojna že tu, ali saj na pragu. In kako se bolgarske čete zbirajo ob jugoslovanski meji itd.

Bolgarska vlada je tako trditve zanikala in je prav da jih je. Ni pa jih še albanska vlada, ki se obnaša napram sedanjemu režimu v Beogradu od sila arogantno, dasi je baš on v najtežjih dneh albanskega ljudstva pomagal vladi v Tirani s pošiljčami žita in drugih živil, čeprav jih je tudi Jugoslaviji od sila primanjkovalo.

Vnanje spletke velik pomagajo Naravno, da to navidezno nevdržno stanje povzročajo posebno vnanje-politični, špijonski in provokatorski aparati zapadnih sil, ki si prizadevajo povzročiti civilne vojne v "satelitkah" sovjetske zveze in vrniti te dežele prejšnjim lastnikom in prejšnjim vladarjem.

Peter tudi "nekaj ve"

Ko je bil nedavno v Zed. državah na obisku pri "merodajnih krogih" bivši jugoslovanski kralj Peter, se je domov vrnil v London ustavljen v Parizu in častnikarjem, ki so ga obkladali z vprašanji o Titu, o Jugoslaviji in njegovih bodočih načrtih dejal da pravega Tita sploh ni več. Ta, ki je sedaj v Beogradu s takim imenom, je le "nadomestilo", potvorba in laž. Peter je ob tej priliki dejal, da ima še vedno svojo "ustavno vlado" (izmed vojnih dni) in da mu je njegov minister notranjih zadev Vladela Milicevič pojasnil, da

je imel pravi Tito samo devet prstov, ker mu je bil eden odbit v vojni. Sedanjí Tito pa ima vseh deset prstov in izborna igra na klavir. Peter je reporterjem "namignil", da so s pravim, originalnim Titom "obračunali".

Cudno naključje je, da se slična propaganda kakršno vodi o Titu ekskratelj Peter širi tudi v državah kominforma. V njih pravijo, da je bil "pravi Tito" tudi plešast, ne samo brez prstov, ta pa ima prste in goste lase.

To je način propagande za zavanjanje najbolj nevedne, najbolj zaostale mase.

Ako bi sedanji Tito ne bil Tito, zakaj pa so ga za takega označevali med vojno, se srečevali z njim diplomati in navadni ljudje in potem vsa leta po vojni? Očividno namen torej je, da se med jugoslovanskim ljudstvom napravi zmedo, neglede na posledice.

V Jugoslaviji mir

Baš isti dan — 17. marca — ko so bila v amerškem tisku poročila iz Rima o silni napevosti med ljudstvom Jugoslavije, je imela vest iz Beograda o položaju v Jugoslaviji v amerškem tisku časniška agencija Associated Press. Med drugim je v nji rečeno, da se — na vnanje saj — v Jugoslaviji nič ne vzemirjajo ob vesteh, da kani Kominform vreči Tita bodisi s kakršnimikoli sredstvi. V vladnih krogih — izgleda, se ne vzrujavajo, in v najožjih krogih (vlade) se združujejo kot da je vse to le besedičenje. Časopisje pa ga ignorira. In nikjer ni videza, da se vojaštvo pripravlja na kake akcije. Vse je kakor zmerom, normalno. Ista vest, ki jo je poslala agencija AP, pravi, da nekateri vnanji diplomati računajo strategijo Kominforma tako, da bo naščuvala jugoslovanske narode drugega proti drugemu. Po našem mnenju to ni verjetno, ker baš tako strategijo vodijo zapadne sile in bilo bi nesmiselno, čemu jih naj bi kominform podpiral.

Jugoslavija izpuščena iz sovjetske gospodarske zveze

Najbolj značilno je, da ko je začela ameriška vlada snovati skupno z angleško zapadni blok ni potem pa "še atlantski pakt", je povabila na konferenco tudi sovjetska unija svoje zaveznice, toda pri tem je izpustila Jugoslavijo. Ko so dogovor med sabo sklenile, je v njemu rečeno, da je prostor v tej zvezi tudi za druge države, ako si ji žele pridružiti. To je bil namig, da bo v nji prostora i za Jugoslavijo, pogojno seveda, ako se iznebi vlade, ki jo kominform več ne mara.

Odgovor Jugoslavije

Tako je Proletarec podal o položaju z ozirom na spor v kominformu in o raznih nasprotujočih se poročilih objektivno sliko obeh strani, in v isti namen objavljamo tudi stališče jugoslovanske vlade z ozirom na zvezo držav sovjetskega bloka. Jugoslovanski listi, ki so urejevani po vladnih navodilih, so pisali, da so je nedavno vršil v Moskvi sestanek, na katerem je bil sprejet načrt za zvezo med Sovjetsko unijo, Čehoslovaško, Poljsko, Madžarsko, Bolgarijo in Romunijo. Ime tej zvezi je "Svet za vzajemno gospodarsko pomoč". Na to gospodarsko konferenco Jugoslavija ni bila povabljen. V zaključni deklaraciji konference je rečeno, da lahko k temu gospodarskemu svetu pristopijo tudi druge države.

Znano je, da ima Jugoslavija z vsemi državami, ki so do sedaj članice tega gospodarskega sveta, gospodarske pogodbe. Z ozirom na to dejstvo ter glede na to, da je Jugoslavija država, ki gradi socializem, je priseneljivo, da Jugoslavija ni bila povabljen na konferenco, četudi obstajajo začasno nesoglasja kot posledica resolucije Informbiroja.

V tej zvezi je jugoslovanski zunanji minister podal sledečo izjavo: "Vlade FLRJ o tem posvetovanju niso predhodno obvestili, niti je niso povabili, da bi pri tej posvetovanjih sodelovali. Vlada gleda na to dejstvo z začudenjem, 1. ker so voditelji naše države nekod dajali pobudo za čim tesnejše sodelovanje in vzajemno gospodarsko pomoč med državami socializma in ljudske demokracije, 2. pa zaradi tega, ker so države-udeleženke posvetovanja v Moskvi in

istovetni z glediščem vlade FLRJ v vprašanih gospodarskega sodelovanja ter bi s tega vidika mogla vlada FLRJ sodelovati v Svetu za vzajemno gospodarsko pomoč. Z druge strani pa je vlada FLRJ primorana poudariti, da je za gospodarsko sodelovanje v duhu načel, ki so jih nastilili pri omenjenem posvetovanju v Moskvi, potrebno, da izpolnjujejo države-udeleženke obveznosti do Jugoslavije, ki so bile sprejete in potrjene s pogodbami med ZSSR in državami ljudske demokracije z ene strani in FLRJ z druge strani, ter da se končajo kampanja in postopki, ki ne škodujejo samo gospodarskim potrebam in socialistični izgradnji Jugoslavije, marveč vsem ljudskim demokracijam.

O tem svojem stališču je vlada FLRJ včeraj obvestila vlado ZSSR in vlade drugih držav-

SLOVENSKA KNJIGA

KI JE NE DOBITE ZA \$1.50 NIKJER TAKE KAKOR PRI NAS

Ni je slovenske knjige v Ameriki, ki bi vam nudila za tako majhno vsoto toliko izbranega gradiva kot ga je v Amerškem družinskem koledarju.

Letos to sploh ni več koledar v stari obliki — kar se namreč ureditve tiče. Čitatelja koledarski meseci ne bodo več bodli v oči. So pomaknjeni prav na zadnje strani.

Od prve strani pa do koledarskih podatkov, ki se pričenjajo na 214. strani, imate same leposlovne, zgodovinske in in druge informativne spise.

Urednikov uvod je na 4. strani, z vsemi potrebnimi pojasnili. In temu sledi članek "Svet v znamenju mirne in tuji že vroče vojne".

Na 8. strani se pričanja povest Juša Kozaka — "Agrarna reforma—maska", ki odkriva vse grozote, ki so se dogajale v času prevrata v Sloveniji. Vredna je sama na sebi več kot pa je cena koledarju.

Matt Petrovich ima članek, ki ga je vredno prečitati in razmišljati o njemu. Naslov mu je, "Račun se mora plačati". Anton Garden je napisal nekrolog pokojnemu Vincentu Cankarju.

Ameriška bratska zveza je praznovala petdesetletnico svoje-ga obstoja. Članek o nji ima v tem koledarju njen predsednik Janko N. Rogelj. V tem spisu statudi dve sliki — namreč prvega gl. predsednika Josipa Agniča in pa slika glavnega urada ABZ.

Sijajno delo v tem koledarju ima Ebin Kristan. Napisal je vanj dramo v štirih dejanjih — "ZA NOV SVET".

Dalje so v koledarju povesti raznih pisateljev iz našega rodnega kraja. Med njimi slika iz revščine, "Fronček", ki jo je napisal Milan Pugelj. "Borisova kitara" — napisal France Borko. Ivan Cankar — izčrпки iz njegovih del. "Črne marjetice", napisala Marica Širca. "Zunaj so karabinjerji", napisal Josip Ribičič. "Beograd" (opis mesta). "Ej, Marija, ti si sila!" (Povest iz prevratnih dni v Sloveniji). "Pot naša k trpečim gre bratom". Odlomek iz romana "Mati", ki ga je napisal Maksim Gorki. "Njena žrtev", povest, napisala Mara Samsa.

Frank Cesen iz Clevelanda ima tej knjigi povest "Dekla Tina". Joško Oven ima v njemu daljši spis o mehiški umetnosti. Frank Puncer iz Milwaukee piše o svojih spominih na Antona Aškercu. Erazem Gorše iz Clevelanda pa ima zgodovinski opis delovanja dramskega društva "Ivan Cankar", ki je lani praznovala tridesetletnico. Anton Šlabe ima črtico "Spomini" in F. Z. piše o Otonu Župančiču.

Kaj še drugeg aje v tej knjigi? Krasne pesmi Otona Župančiča, veliko informativnega gradiva, razne novice in pa koledarski podatki, ki pa v tem letniku niso več na prvih temveč na zadnjih straneh. Kajti ta koledar je urejen v smislu, da je to knjiga leposlovne vsebine, ne na pratika. Čitatelj ne bo vsled tega nič na škodi, ker pratiko ima na koncu koledarja, a Ameriški družinski koledar pa je s to spremembo postal res knjiga, ki jo je v vsakem oziru vredno vzeti v roke in jo čitati.

Koledar naravno vsebuje tudi mnogo lepih slik, kakor še vsak letnik dostej. Cena mu je samo \$1.50, torej ista kakor prejšnjih nekaj let, dasi so se nam stroški jako zvišali. Vse tiste, ki jim je kaj na tem, da nadaljujemo s tem delom, prosimo, da naj sodelujejo sedaj z nami s tem, da to knjigo čimprej razprodamo in začnemo z novo.

Narocila naslovite: PROLETAREC, 2301 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

FLRJ povezane s pogodbami za najtesnejše, vsestransko sodelovanje. Nobenega dvoma ni, da nepovezanost s FLRJ na moskovskem posvetovanju ni v skladu s temi pogodbami.

Vlada FLRJ misli, da se to postopanje ne more opravičiti z dejanskimi neurejenimi odnosi med našo državo in državami-udeleženkami tega posvetovanja, ker bi se prav s povabilom in udeležbo predstavnikov naše države pri tem posvetovanju omogočilo laže likvidirati obstoječa nesoglasja med našo državo in omenjenimi državami.

Ne glede na ta dejstva pa vlada FLRJ z zadovoljstvom odgovarja, da so sklepi, ki so bili sprejeti pri tem posvetovanju, zlasti v zvezi s točko, v kateri je govora o enakopravnosti vseh držav, ki stopijo v Svet za vzajemno gospodarsko pomoč —

udeleženk pri posvetovanju v Moskvi."

Na petost torej zares Iz gornje izjave je razvidno, da je spor v sovjetskem bloku resen, in to baš v času, ko mu je sloga najbolj potrebna.

Kaj so v resnici pravi vzroki tega boja v njemu, pa, kot že rečeno, širši javnosti še vedno ni jasno.

Dr. John J. Zavertnik
 PHYSICIAN and SURGEON
 3724 WEST 26th STREET
 Tel. Crawford 7-2212
 OFFICE HOURS:
 1230 to 4 P. M.
 (Except Wed., Sat. and Sun.,
 8:30 to 8:30 P. M.
 (Except Wed., Sat. and Sun.)
 Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
 Tel. Crawford 7-8440
 11 88 Broadway — Call
 Austin 7-5700

THE MARCH OF LABOR

SINCE 1940 BIG BUSINESS HAS ABSORBED 2,450 INDEPENDENT MANUFACTURING AND MINING CONCERNS THROUGH MERGERS.

460
\$3500
TWO OUT OF THREE AMERICANS CANNOT AFFORD ADEQUATE MEDICAL CARE.

SEVEN TIMES AS MANY MEN AS WOMEN EARNED MORE THAN \$3500 IN 1946.

IF YOUR HAT OR CAP BEARS THIS UNION LABEL YOU CAN BE SURE IT IS UNION-MADE. THAT MEANS THAT IT IS WELL MADE - BY UNION CRAFTSMEN WORKING UNDER FAIR WORKING CONDITIONS. BUY THE BEST FOR YOUR MONEY - BUY UNION-MADE HATS AND CAPS.

Big campaign on To sell stocks

Have salesmen been ringing your doorbell, urging you to buy stocks? Have you been receiving high-powered "circular letters" offering you chances to get rich quick in the stock market?

If they haven't got around to you, they probably soon will. Moreover, you'll be reading big "ads" suggesting that you take Wall Street's advice and become an "investor."

The New York Stock Exchange is getting ready to spend \$500,000 on an advertising and "publicity" campaign to induce thousands of plain Americans, who have a little spare money, to put it into stocks, as they did in the boom days before the 1929 bust.

A New York financial page headline says: "Security dealers turn to mail, doorbells, to lure venture capital from individuals."

The average individual with a little extra money can't afford to risk it on stocks. That was the lesson millions of unfortunate people learned in 1929, and it is still true.

The best place to put hard-earned savings is in the bonds offered by Uncle Sam. He doesn't promise to make you rich quick, but he'll pay back every dollar, plus interest on your money.

KOLEDAR'S

Through uncontrollable circumstances, this year's American Family Almanac (Ameriski Družinski Koledar) is a copy of months late.

The latest word on the 1949 edition is that it has been printed, and it is now at the bookbinders. This means that within a very short time the books will be available for shipment, and the orders we have—some from as far back as last October—will be filled as fast as is humanly possible.

PEACE OR WAR?

By K. M. Landis II

Secretary of State Acheson says the North Atlantic pact represents one of the most important decisions ever to be made by the American people.

If this is true, then there should be some discussion of the pros and cons of this subject.

The American people should not be led into one of their most important decisions blindfolded as if they had no more choice than the Russians.

Yet there has been practically no debate in Congress or in newspapers or on the radio as to the wisdom of what we are about to do.

There was a brief debate in the Senate the other day on whether the pact would take us into war automatically, or whether Congress would be allowed the final say.

This debate was so unusual that it caused great astonishment over the world, and the leading participants were scolded by most American newspapers.

But it was limited to a procedural question. It was like debating whether you are going to be buried as the undertaken finds you, or in your Sunday best with a lily in your hands.

There has been no debate on the great question of whether we are preparing for peace or war, for life or death.

If the Senate and the American people would really set about debating the implications of this pact, the roof would blow off the Pentagon building.

For months our generals and their civilian understudies have been scurrying around Europe organizing a military alliance based on the promise of free American guns.

Alliances were made and alliances were broken on the basis of such promises, and the Scandinavian peninsula was split against itself.

Now we are told it is too late to ask questions. The State Department proposes to use the old sand-bag technique.

First, the North Atlantic pact will be presented for approval as a regional security arrangement under the United Nations. Then will come the implementation.

When we get the first billion-dollar lend-lease bill, we will discover we have underwritten a peripheral military coalition based on the principle of encircling Russia from Turkey to Spitzbergen.

Before we undertake this adventure, I think we should demand a full debate and a prior disclosure of all secret commitments made by the State Department. Are we still a democracy?

—Chicago Sun-Times

Hearst's Pegler Hits New Low

Westbrook Pegler, Hearst columnist, who hates labor unions and just about everything else, has "hit a new low." Congressman Arthur G. Klein (Dem., N. Y.), told the House this week.

"In less than 1,500 dirty words," Klein said, Pegler "succeeded in spattering with filth American democracy, patriotism, the Catholic Church, motherhood, marriage, the Jewish community, the brave men living and dead who defended this nation against foreign danger and internal corruption, the Irish nation, and every basic principle of human dignity and decency."

In the column to which Klein referred, Pegler particularly attempted to smear Congresswoman Helen Gahagan Douglas, liberal California Democrat. Apparently he dislikes this gentle lady because she always votes on the side of the poor and oppressed.

Klein proposed that a commission of eminent people be set up

ATLANTIC PACT WOULD VIOLATE CONSTITUTION

Congress, not President, can Declare war

PITTSBURGH, Pa. — Washington is as busy as a bee over its newest baby, the Atlantic Pact. It's being born illegally. It seems that the American Constitution stands in the way. The very first sentence in the latest issue of NEW REPUBLIC says this:

"What an awkward job we have getting around the Constitution and then pretending we haven't touched it. Now it's the Atlantic Pact."

President Truman, Dean Acheson and bi-partisanites are fathers of this child—the Pact. Though it is still unborn, they are promising Canada, Britain, France, Belgium, Luxembourg and Netherlands that it's all being done according to Hoyle and according to American Law. Norway, the latest nation asked to join in blessing the Pact, is having a hard time being tickled into the deal. Because—Europeans know that Congress and only Congress has the right to declare war—that this power rests with the people and not with signers of treaties or pacts that attempt to bind the American people.

Still, the pushers of this pact ignore the Constitution and in the name of anti-communism are promising that American blood will be shed without Congress having to make it legal. When Senator Tom Connally blurted out that Section 8 of Article I, of the Constitution gives Congress, and not the President the right to declare war, the news shocked many.

It's getting so that mention of the Constitution is becoming very embarrassing to many American leaders in political, social, economic and military life. Here, on the one side is an attempt to violate our Constitution in the arena of world affairs, and at home in New York is still another that does it against the civil rights of all Americans.

The 12 Communist leaders being tried by a New York Federal Grand Jury are denied their constitutional rights. The jury itself is a violation of our Constitution—only the rich, privileged are asked to serve. Every jury is supposed to be one of our peers, of citizens taken from voting lists. This is not so in New York.

Now there is a parallel to the Atlantic Pact and the New York Trial. They are both being done, in the name of anti-communism. Marshall Planners, Truman Doctrine and bi-partisanites are raising the world banner of anti-communism—gathering up bases, making treaties, lend-lease arms, sending military and police mission to Iran, Turkey, Greece, China, and even this they have found is not enough—but they must deny Americans the right to think and hold ideas.

We have the announcements from France and Italy by the leaders of the people, Thorez and Togliatti, that their people will not join in a war of anti-communism, and have their countries become battlegrounds for the century of American imperialism.

These defeats are shattering in their effect. The Atlantic Pact is another maneuver that carries hopes of false victory. And, there for the world to see, is our Constitution standing in the way—the heritage left to us by our American Revolutionary forebears. Who will change the Constitution; the group of lawyers, bankers, generals, admirals in their New York and Washington offices? Not so easy.

But, it is easy to call any American a Red if he brings up the Constitution in defense of his rights. What can these plotters call Senator Connally who forcefully pointed out the nation's law.

And, what of European peoples who see their governments trying to build treaties on sand. These same peoples see the New York spectacle of men being tried for their ideas, this in direct violation of our Constitution.

to present an annual "Pegler Award of Journalistic Infamy," to any writer whose vileness best deserves that dubious honor.

That sounds like a good idea, but it might be taking Pegler too seriously, and please his perverted mind.

Varied uses for Sears catalog

Someone said a while ago that the best way to reduce communists would be to show them the marvels in a Sears catalog. It's been tried in Belgrade—where just what is looking with the Yugoslavs is a question of many conjunctures—and folks lined up three blocks long to look at the catalog. The press item doesn't say whether they expected to get samples.

In this country, especially on those farms where the plumbing is still of the outdoor style, the Sears catalogs are said to be used for other purposes.

Warning on Sending Of Drugs to Europe

It is reported that the new drug streptomycin is capable of curing certain very rare cases of TB. As a result, many people in Yugoslavia that have TB, or think they have it, write to their relatives in America appealing for it.

All physicians in Yugoslavia are instructed not to administer streptomycin to any TB patient without the okay of some board of TB specialists. Most often, when a patient gets a dose of the drug from America, he is disappointed when the doctors refuse to give it to him.

It is also true that a good many people who write for the drug to people in America are not really TB cases, but want the drug to peddle it on the black market.

Therefore, people who receive letters requesting this drug must be cautioned. They ought to advise their relatives in Yugoslavia to consult a TB sanitarium and only when the patient has received an official medical certificate that treatment with streptomycin in that particular case of TB will be beneficial and advisable, should the drug be sent.

SANS is now receiving contributions for the purchase of this drug, and shortly a large quantity will be sent to Yugoslavia. Voluntary contributions can be sent to SANS, 3424 West 26th St. Chicago 23, Illinois.

NEW YORK — "Bad patent medicine advertising is coming back," says the drug division of New York City's Health Department. "Old nostrums have been renamed and are being advertised as great new discoveries," in newspapers, by radio and television.

Tax and tax; Spend and spend

Although we have not been backward about publishing news and comments about the rising tide of unemployment in the U.S.A., we are not at all certain that there is going to be an all-out slump in the immediate future.

Our "hope" in this regard is based upon a suspicion that the people who shape our economic and political policies have learned the technique of waste to keep people on some kind of payroll.

Harry Hopkins, alter ego and confidant of the late Franklin D. Roosevelt, put the remedy in easily-understood language when he said in effect: "Tax and tax; spend and spend; elect and elect."

That's what the Roosevelt New Deal administration did when unemployment became a great problem almost a score of years ago.

It isn't necessary to wait for unemployment to mount into the uncontrollable millions before doing that very thing again. An administration that has the will to do so can now resort to boondoggling and waste BEFORE the failure of private employment becomes too evident.

What European economists believe, as a New York "Times" correspondent reported a couple of weeks ago, is that this nation will continue to spend ever-increasing amounts for militarism if the requirements of peace do not demand the labor of enough human beings. There are some who believe that this nation will even go to war—which is the champion boondoggle of them all—to prevent all-out unemployment.

Well, war jobs are jobs and wages for making munitions are wages just the same, so far as most workers are concerned. But financing such employment must confront any nation with the ultimate choice between collapse or dictatorship.

However, the admission that free enterprise is dead can be delayed for a time by an administration that is willing to tax and spend for that purpose IN ADVANCE, instead of AFTER unemployment rises to panic proportions.

But that will not be the normal workings of free enterprise. And although people can be kept from kosher relief rolls by giving them useless and wasteful jobs, the more of that kind of work they do the less freedom they'll have.

Verily, we're heading toward total controls by a leviathan route.

—Reading Labor Advocate

Supply and Demand

California estimates it's frost damage as only \$20,000,000 because rises in prices offset a large part of the loss of fruit.

In February there were more people working than a year ago and far more unemployment.

When we talk about goods and supply and demand, it works out that a decrease in supply raises prices and lowers demand, while tending to stimulate a larger supply; that less demand results in smaller supply. When we talk about workers, it works out differently... the less demand there is for them, the more there are of them. When John loses his job, his wife who wasn't working before looks for a job and perhaps gets one. That makes two people in the labor force where before there was only one—so both employment and unemployment can grow at same time.

MICHIGAN SLAV CONGRESS

DETROIT—The American Slav Congress of Michigan is having its 8th annual conference on Sunday, April 10, at 10 a.m. The sessions, which will be climaxed by a banquet at 6 p.m., will be held at the Czech Hall, 3009 Tillman, in Detroit, Michigan.

Self denial is indispensable to a strong character. —Theodore Parker.

Low-cost housing

CINCINNATI (FP). — Private enterprise here girded its loins a year ago and announced it was going to help the veterans get low-cost housing. The plan soared for a while but now appears to have fallen flat on its face, taking a number of veterans along.

The local press hailed a few brief months ago the so-called Brooke Plan (named for its author, Finley Brooke, a local architect). It had the makeup of a cooperative endeavor to build a small community of homes in the \$8,000 class.

Today 50 homes in Vetville in nearby Cold Spring, Ky., are up and occupied, but the occupants are threatened with paying—instead of \$8,000—from \$10,000 to \$12,500 for their "low-cost" homes.

The contractor is presenting his bill and the report is that he is demanding an average of \$2,000 more per unit than originally reckoned.

ONE FOR THE BOOKS

Here is one for the book. On an Arkansas job where a strike is in progress (slow progress) the company refuses to negotiate with the strikers. BUT the superintendent sends out his scab carpenters to build right nice little shacks at the picket line for the pickets to get into during inclement weather.

SOCIALIST CALL NOW BI-WEEKLY

The SOCIALIST CALL, official weekly publication of the Socialist party in the United States, announced in a recent issue that it is forced to reduce the frequency of publication to every two weeks.

Some time ago, the CALL, which has been plagued with large printing bills, and shortage of cash, much the same as PROLETAREC, was forced to reduce the size of the paper to only 4 pages, to enable continuance of publication. A campaign for funds made it possible to go back to its original 8-page format, but now it again is forced to take drastic measures.

MAY DAY

In about five more weeks comes May 1st, the day on which workers the world over are supposed to demonstrate their enthusiasm for labor solidarity across all boundary lines.

Drawing portrays Current U. S. policy

Artist Ida Scheib, of the NATIONAL GUARDIAN, progressive news-weekly, had a nightmare recently, and as a result, produced a drawing which was published on the front page of the paper.

The drawing is of the Northern Hemisphere, and goes as far east as the westernmost tip of Africa, and as far west as the northeastern tip of Russia.

The title of the map is "The Molotov Plan for containment of capitalism." In the drawing, Canada is referred to as "Molotov Plan country," and is dotted with men and arms, with another title, "Russian Technical Adviser."

The northern border of the U. S. is labeled "Stainless Steel Curtain." Central America is the "Stalin Doctrine Zone," and it, too has men and armaments, aimed at the U.S.A.

A fleet of ships moving toward the Panama canal is labeled, "Goodwill mission to Panama." South America also has "Russian Technical Advisers," and in addition, has a radio tower which beams the "Voice of Russia." There is an "airlift to New Yorkers in Florida" from South America. In the middle of the Atlantic Ocean is a fleet of ships heading for our east coast with the title, "Get tough with Truman mission."

The Pacific Ocean is labeled as the "Ukraine Defense Zone," and in New Zealand is another radio tower, "Voice of Russia." Another fleet of ships in the Pacific is labeled "Un-Russian Activities Committee," while submarines off the Pacific Coast are "friendly observers." From the northeastern tip of Russia comes another flight of planes, "Airlift to California oaks."

See how it matches up to the facts of the current U. S. policy? How would Americans like it if the Russians were encircling our country with U. S. model plans, pacts, doctrines, and bases?

LEARNING AND LABOR

Like most democratic processes, enactment of a new law by the state legislature is not simple. For example, of 1,875 bills introduced in the 65th General Assembly of Illinois, only 701 became law. While the fragile nature of a bill is deplored by a group seeking quick passage of a bill, it is something for which to be thankful when the same group is seeking to prevent the enactment of a certain law.

In the legislative process, first a bill must be introduced in one of the chambers of the state legislature. While this may seem a simple procedure, a bill must conform to certain specifications set forth in the Illinois Constitution and rules of the legislature. For example, the Constitution provides that each bill must have an enacting clause, and must not embrace more than one subject, expressed in the title.

After it is introduced, a bill is referred by the presiding officer of that particular chamber, to a committee. This is perhaps the most crucial part of legislative procedure. The fate of more bills is decided in committee than in any other step in the legislative process. In the 65th General Assembly, 440 bills died in committee.

If the bill is referred back to the Senate or House by the committee, there are still hurdles. The state constitution provides that "every bill shall be read at large on three different days." The bill may be referred back to committee.

Amendments may be offered from the floor and become the subject of lively controversy. Next to the number of bills killed in committee are those voted down on either first, second, or third reading. By far the greatest number of this group die on third reading, for which the Constitution provides "the vote shall be by yeas and nays," upon each bill separately, and shall be entered upon the journal; and no bill shall become a law without the concurrence of a majority of the members elected to each house."

If the bill is passed by the first chamber, it must go through the same process in the other. (However, companion bills may be introduced in both houses at the same time.) In the event of amendments by either house, a special conference committee is appointed from the members of both chambers, and meets to iron out differences and effect a compromise.

Even if approved by both houses, the bill must then get past the governor. Of 738 bills passed by both houses of the 65th General Assembly, 37 were vetoed by the governor. None were passed over his veto. The Constitution provides that if the governor does not veto a bill within ten days after he receives it, it shall become law without his signature. This is true even if the General Assembly shall have adjourned—unlike the "pocket veto" of Congressional bills.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR 1949 - \$1.50

The best bargain you can get anywhere for \$1.50. There isn't a book in America that gives you so much good Slovene material for such a low price. From the first page to the last, you will find all kinds of stories, poems, plays, and many other informative articles.

FOR INSTANCE, here are just a few of the articles:

- The editor's article, "The world in a cold war that is gradually leading to a hot war."
- Jusa Kozaka's article "Agrarna reforma—maska" is, itself worth more than the price of the entire book.
- Janko N. Regelj, president of the American Fraternal Union, writes an informative article dedicated to the 50th anniversary of the organization, which was celebrated last year.
- Ethel Kristan, author of the book "Breta" which was sent to Prosvetna Matica members last year, writes a farcical drama, "Za Nov Svet," for the Koledar.

MANY MORE GOOD ARTICLES BY:

- Matt Petrovich, Cleveland
- Anton Slabe, Chicago
- Frank Coen, Cleveland
- Erzen Gorj, Cleveland
- Frank Pancer, Milwaukee
- Frank Zeitz, Chicago

And that is not all you get for \$1.50. At the end of the book you can find all kinds of interesting information that is to be found in only the best almanacs. Besides this, there are many interesting pictures throughout the entire book.

Maybe your father (or mother) has a birthday coming up, or an anniversary. Stop your present-buying worries immediately by sending in an order for the KOLEDAR. It is a book that makes an attractive addition to any home library, and one that can be treasured for years, and always used as a reference for informative material.

Even if there isn't a gift-buying occasion at your home, I'm sure you can dig up \$1.50 some how, so that you can buy this book for your parents. I'm positive they'll appreciate it.

YOU CAN'T FIND A BOOK WITH THIS MUCH GOOD SLOVENE READING ANYWHERE—SO SEND IN YOUR ORDER NOW, TODAY, BEFORE YOU FORGET.

PROLETAREC
2301 So. Lawndale
Chicago 23, Illinois